

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2020

Aneta Dlapová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Aneta Dlapová

Modely vztahů mezi učitelem primární školy a rodiči

*„Cílem vzdělání a moudrosti je,
aby člověk viděl před sebou
jasnou cestu života,
po ní opatrně vykročoval,
pamatoval na minulost,
znal přítomnost
a předvídal budoucnost.“*

Jan Amos Komenský

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s využitím informačních zdrojů uvedených v seznamu použitých zdrojů a literatury.

V Olomouci dne

---

podpis autora práce

Poděkování

Děkuji PhDr. Dominice Provázkové Stolinské, Ph.D. za podnětné rady a odbornou pomoc, kterou mi poskytovala při zpracování mé diplomové práce a za čas, který mi věnovala. Současně bych chtěla poděkovat Mgr. Kateřině Kuntové a pedagogům ze ZŠ Jalubí za ochotu, vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 KOMUNIKACE	10
1.1 Význam pojmu komunikace	10
1.2 Verbální komunikace.....	11
1.2.1 Paralingvistické prostředky verbálního projevu	13
1.3 Neverbální komunikace	14
1.3.1 Způsoby neverbální komunikace	14
1.4 Komunikační axiomy podle Paula Watzlawicka a kol.	15
2 MODELY VZTAHŮ MEZI UČITELI PRIMÁRNÍ ŠKOLY A RODIČI	17
2.1 Kompenzační model	17
2.1.1 Program Head Start.....	18
2.2 Konsenzuální model	19
2.3 Participační model	19
2.4 Model sdílené odpovědnosti	20
2.5 Jiné modely spolupráce.....	20
3 PARTNERSTVÍ MEZI ŠKOLOU A RODIČI	22
3.1 Rodič jako spolupracovník se školu	23
3.2 Důvody spolupráce a budování vztahů mezi rodiči a učiteli	26
3.3 Rodičovské role	27
4 KOMUNIKACE MEZI ŠKOLOU A RODIČI	29
4.1 Principy efektivní komunikace	31
4.2 Formy informovanosti rodičů	32
4.3 Třídní schůzka	34
EMPIRICKÁ ČÁST	37
5 METODOLOGIE A DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	37
5.1 Cíl výzkumu.....	37
5.2 Výzkumné metody.....	38
5.2.1 Charakteristika výzkumné techniky.....	38
5.2.2 Realizace výzkumné metody	38
5.3 Výzkumný soubor.....	40
5.3.1 Základní škola Jalubí	41

5.3.2	Historie Základní školy.....	43
5.4	Výzkumný problém a výzkumné otázky	44
5.5	Charakteristika analýzy rozhovorů	44
6	ANALÝZA DAT.....	46
6.1	Analýza rozhovoru s respondentem A.....	46
6.2	Analýza rozhovoru s respondentem B.....	52
6.3	Analýza rozhovoru s respondentem C.....	57
6.4	Analýza ankety respondentů D.....	61
6.5	Shrnutí a diskuze.....	69
	ZÁVĚR	72
	LITERATURA.....	73
	SEZNAM TABULEK, SCHÉMAT A GRAFŮ	78
	PŘÍLOHOVÁ ČÁST	80
	ANOTACE	102

ÚVOD

Práce s názvem „Modely vztahů mezi učitelem primární školy a rodiči“ se zabývá, jak již z již názvu vyplývá, vztahy a dále spoluprací mezi učitelem, popř. školou a rodiči. Tato problematika je v praxi hojně rozebírána. Je to přirozeně na místě. Vztahy a spolupráce mezi učiteli a rodiči jsou velmi důležitou, i když pro veřejnost často samozřejmou složkou. Každá škola má jiný styl a zásady komunikace s rodiči žáků. Některé školy spolupracují s rodiči velmi úzce, u jiných škol se můžeme setkávat pouze se základní spoluprací jako například třídní schůzky a individuální konzultace. Největší podíl na utváření vztahů školy k rodičům má učitel. Učitel je ten, který pravidelně komunikuje s rodiči a řeší s nimi problémy. Rodiče musí být ovšem také aktivními členy.

Některé školy mohou opomíjet prohlubování vzájemné spolupráce. Bylo by vhodné, aby došlo k znovu uvědomění si zásadnosti této problematiky ze strany učitelů i rodičů. Nikdy není spolupráce automatická, něco co nastane přirozeně. Na spolupráci se musí intenzivně pracovat a nikdy se nesmí přestat budovat vztah mezi učiteli a rodiči žáků. Samozřejmě nejde jen o učitele, významná je také strana rodičů. Je podstatné mít vztahy na dobré úrovni, být v pravidelném kontaktu s učiteli a úzce s nimi spolupracovat. Mít ochotu řešit problémy společně. To vše se odráží i na žákovi. Na jeho postojích ke škole, k učiteli a k celému učení. Ten nemůže pociťovat strach, že je na všechno ve škole sám. Zejména na začátku školní docházky musí vědět, že ho podporují jak rodiče, tak učitelé. Významným faktorem vzájemné kooperace je kvalitní komunikace. Je důležité, jak komunikace probíhá a jaké způsoby jsou pro danou základní školu vhodné. Cílem komunikace je informovanost rodičů. Komunikace je hlavní složkou, bez které se nemůžou vyvíjet vztahy a partnerství.

Diplomová práce je situovaná do **Základní školy a Mateřské školy Jalubí**. Jedná se o venkovskou základní školu, která pracuje na vytváření dobrých mezilidských vztahů mezi učiteli, resp. školou a rodiči žáků. Určitý vliv na to má i fakt, že se jedná, jak už bylo zmíněno, o venkovskou školu. Největším podnětem k psaní diplomové práce situované do Základní školy v Jalubí, byl způsob organizace třídních schůzek, který je velmi ojedinělý a používaný zejména na alternativních školách. I těmito schůzkami se mimo jiné škola přiblížila více k rodičům a žákům.

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem se komunikace odráží na spolupráci mezi učiteli primární školy a rodiči. **Teoretickým cílem** diplomové práce je upozornit na významnost a důležitost spolupráce a komunikace mezi učiteli, popř. školou a rodiči. V diplomové práci nastiňujeme různé způsoby komunikace, spolupráce a utváření vztahů mezi těmito dvěma faktory, které působí na utváření dítěte. **Empirickým cílem** je rozšířit teoretickou část o praktické poznatky. Cílem je popsat názory a postoje týkající se spolupráce a komunikace jak z pohledu školy, tak z pohledu rodičů. Tím, že práci zaměřujeme na jednu vybranou školu, může dojít k uvědomění si, co vše škola dělá pro to, aby navázala dobré vztahy a spolupráci s rodiči.

Teoretická část diplomové práce je zpracována tak, aby došlo v rámci teoretického základu k představení dané problematiky. Tato část je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola se zabývá komunikací na obecné úrovni. Zprostředkovává informace o samotném pojmu komunikace, jejích typech a způsobech užití ve školství. V druhé kapitole jsou prezentovány modely vztahů. Pro kvalitní a úspěšný vztah je důležitá právě komunikace. Proto třetí kapitola blíže pojednává o informovanosti mezi školou a rodinou. V částech této kapitoly jsou uvedeny mimo jiné i zásady, které podporují efektivní komunikaci. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na spolupráci mezi rodiči a školou, na jejich vztah a role rodičů v této spolupráci. Na teoretickou část navazuje část empirická.

Empirická část předkládá průběh výzkumného šetření. Celá část je koncipována do dalších dvou kapitol. Pátá kapitola představuje metodologii a design výzkumu. Blíže seznamuje s cíli, s výzkumnými metodami a výzkumným souborem. Jedna z podkapitol nastiňuje charakteristiku školy, na které celé šetření probíhalo. Kapitola také představuje výzkumný problém a výzkumné otázky, které jsou stěžejní. Šestá kapitola se zabývá analýzou získaných dat. V příslušných podkapitolách se věnujeme kódům a následným kategorizováním jednotlivých rozhovorů. Od analýzy dat získaných metodou rozhovoru postupujeme k analýze ankety. Na základě analýzy všech zpracovaných dat jsme vytvořili kapitolu, která se zabývá zodpovězením výzkumných otázek.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KOMUNIKACE

*„Komunikace představuje moc.
Kdo se naučí ji efektivně využívat,
může změnit svůj pohled na svět i pohled,
kterým svět pohlíží na něj.“*

Anthony Robbins

První kapitola se zaměřuje na komunikaci v obecné rovině. Pro člověka je komunikace již od počátku věků velmi důležitá. Proto jsme ji věnovali ihned první kapitole. Člověk má již od přírody potřebu nějakým způsobem se dorozumívat. V této kapitole jsme se zaměřili na charakteristiku komunikace a na její typy. Blíže popisujeme neverbální a verbální komunikaci i s jejími prostředky. Komunikací se v obecnosti zabývalo a zabývá velká řada autorů. Mnozí se ztotožňují, jiní mají odlišné názory. V této kapitole představujeme některé z nich.

Člověk je tvor společenský. Komunikace patří k jeho základním nástrojům, jedná se o nepostradatelný základ lidskosti. Využívá ji téměř neustále a pokládá ji za naprostou samozřejmost. Uvědomuje si ji pouze v případech jako je psaní zprávy, dopisu, nebo při pronesení proslovu. Při těchto situacích si je vědom, jak je komunikace důležitá. Ne vždy komunikace funguje. Člověk může mít pocit neuspokojení. Setkává se také s tématy, o kterých lidé neradi mluví, nebo příjemce neopětuje nadšením sdělovacího. Tyto skutečnosti dělají komunikaci pestrou, záladnou, otevřenou a nečekanou. Komunikace představuje přijímání signálů, jejich interpretace a vysílání. (Mikuláščík, 2003)

1.1 Význam pojmu komunikace

Setkáváme se s mnoha významy slova komunikace. Původem slovo pochází z latinského *communicare* a znamená informovat nebo sdělovat (Gavora, 2005). Mareš a Křivohlavý (1995) zdůrazňují vedle slova sdělování také sdílení. Komunikační proces popisují mimo jiné i jako výměnu názorů, dojmů a postojů. Význam slova komunikace doplňují o latinský ekvivalent komunikovat znamená mnoho dát – *communicare est multum dare*.

Mikuláščík (2003) považuje komunikaci nejen za pouhý transfer informací mezi lidmi, ale i za sebepotvrzování a sebe prezentaci.

Musil (2007, s. 7) považuje komunikaci jako „*přenos informace pomocí znakového systému jazykového (verbální k.) nebo jiného (signály), uskutečňovaný mezi lidmi přímo nebo pomocí technicko – organizačních prostředků.*“

Gavora (2005) dále uvádí tři základní vymezení komunikace:

- 1) Komunikace bývá nejběžněji označována jako dorozumívání - jde o pochopení či dosažení myšlenkového souladu;
- 2) Sdělování je další vymezení, jak můžeme charakterizovat komunikaci – jedná se převážně o oznamování, předávání poznatků, nebo seznámení se svými pocity a názory;
- 3) Komunikaci můžeme chápat jako výměnu informací mezi komunikujícími – jeden vyšle informaci a druhý ji přijímá. Protože se úlohy při rozhovoru mění, komunikaci charakterizujeme jako obousměrnou.

1.2 Verbální komunikace

Verbální komunikace probíhá pomocí jazyka a slouží k přenosu slovního obsahu. Člověk si osvojí a používá **přirozený jazyk**, který mu mimo jiné pomáhá k rozvoji v oblasti sociální, kulturní, nebo technické. U přirozeného jazyka jsou stanovené čtyři úrovně – gramatická, lexikální, výslovnostní a pravopisná (Gavora, 2005).

DeVito (2001) označuje verbální komunikaci jako vzduchem přenášené slovní signály, které se přijímají sluchem.

Mareš, Křivohlavý (1995) rozlišují dvě formy řeči verbální komunikace. Jde o formu zvukovou a psanou. Mikuláščík (2003) dodává formu přímou a zprostředkovanou, živou a reprodukovanou.

Čapek (2013) u verbální komunikace klade důraz na srozumitelnost, odpovídající tempo a intonaci.

Jazyk je systém, který se využívá formou řeči. Při verbální komunikaci se používají jednotky různých velikostí, mohou to být slova nebo věty. Pokud se člověk nevyjadřuje pouze ve větách a používá širší a kompaktní celky, hovoříme o promluvě. Prostřednictvím

komunikace člověk projevuje různé **komunikační funkce** – pozdravení, dotázání se, vysvětlování, informování, poděkování aj. (Gavora, 2005)

V **pedagogickém procesu** má verbální komunikace přesně stanovené etapy. Ze všeho nejdříve je nutný **záměr** něco sdělit. Poté je příjemci adresováno **vlastní sdělení**. Příjemce **sdělení dekóduje** a chápe jeho smysl. Smysl lze pochopit prostřednictvím **rozhovoru**. V **dialogu**, který představuje vyšší formu pochopení smyslu, jde o **aktivní změnu**. Informace se předává při převzetí slova. (Nelešovská, 2005)

Musíme brát v úvahu skutečnost, že i řeč má určitá **pravidla**. Mezi nejdůležitější patří gramatická a kulturní. Gramatická pravidla zahrnují pravidla správného skládání slov ve větách, pravidla používání odpovídajících významů slov a pravidla zvukové kombinace. Příslušníci dané kultury musí dodržovat důležitá kulturní pravidla. Jednotlivé kultury mají své zásady komunikace a jednání. (DeVito, 2001)

Měchurová (2008) popisuje projev myšlenek, citů a úmyslů jako nezákladnější funkce řeči. Řečí se dávají lidé na vědomí a navazují tak vztahy s ostatními. Důležitou funkcí řeči je také sdělení informací. Informace musí člověk podat bez šumů, zkomolení a prezentovat je vhodně zvolenými slovy a pojmy.

V komunikaci i mimo ni je důležitý **respekt**. Respekt není o tom, že člověk druhým vychází vstříc a nechá si vše líbit. Člověk může s respektem sdělovat své nároky, řešit důležité situace a samozřejmě projevovat nespokojenost. (Kopřiva a kol., 2016)

K druhým lidem bychom se měli chovat s úctou a respektem:

- 1) *„Chovat se k nim tak, aby to nezraňovalo jejich lidskou důstojnost. Základním vodítkem při tom je nedovolit si k nim nic, co nechceme, aby si oni dovolili k nám;*
- 2) *Přijmout fakt, že se od nás mohou lišit – mají jiný vkus, chutná jim jiné jídlo, mají jiné názory, jiné náboženství, jiné nadání, jiný učební styl než máme my, a liší se ještě v mnoha jiných věcech, aniž by byli lepší nebo horší než my. Jsou prostě jiní, a to přesto, že jako lidstvo tvoříme stejný druh a máme tytéž základní lidské potřeby.“* (Kopřiva a kol., 2016, s. 14).

Krejčová, Kargerová (2003) zahrnují respekt do některých bodů v jejich desateru pro spolupráci s rodinou. Rodiče jakožto nejdůležitější činitelé mají vůči svému dítěti mnohá práva a povinnosti. Učitelé to berou v úvahu. Tím se mezi nimi rozvíjí vzájemný

respekt. Učitelé musí dále respektovat právo rodiny na ochranu osobních údajů. Rodina by měla být vždy informována o přenášení jejích informací jiné osobě. Samozřejmě je nutný souhlas. Každé rodině vyhovuje jiná spolupráce se školou, učitelé respektují odlišnosti a snaží se navrhnout takové formy spolupráce, se kterými by se rodina ztotožňovala.

1.2.1 Paralingvistické prostředky verbálního projevu

Gavora (2005) udává, že prostřednictvím těchto prostředků se zvukově uskutečňuje verbální komunikace. Při realizaci slov používáme prostředky jako hlasitost a rychlost řeči, nebo zabarvení hlasu. Umožňuje nám to přenášet emoce a postoje k dané situaci. Tyto projevy jsou zásadní součástí komunikace. Pokud bychom je nepoužívali, připomínalo by to komunikaci s robotem. Mareš, Křivohlavý (1995) vymezují paralingvistiku jako soustředění se na formální stránku řeči a na způsob sdělení. Zajímá se o to, co se z mluvené řeči ztrácí při písemném projevu. Jde o celou řadu prvků, které popisuje Mikuláščík (2003):

- **Hlasitost projevu** – naznačuje postoj mluvčího k věci, o které mluví. Tichá mluva signalizuje stydlivost, plachost a naopak hlasitá řeč bývá projevem sebejistoty;
- **Výška tónu** – každý člověk má odlišnou výšku a zabarvení hlasu. Odlišné kmitočty způsobují hlasy sametové, chraptivé, nebo dunivé. Ty zapřičiňují různé vnímání mluvčího. Je doloženo, že hlubší hlas působí důvěryhodněji než vyšší hlas;
- **Rychlost projevu** – tempo řeči se mění v závislosti na tématu. Obtížnější obsah je vhodné sdělovat pomaleji. Věcné informace mohou být prezentovány rychleji. Rychlý verbální projev je typický pro temperamentní či impulzivní lidi. Pro vyrovnaného a rozvážného člověka je charakteristické pomalé tempo řeči;
- **Objem řeči** – člověk produkuje určité množství slov za daný čas. Toto množství je zcela individuální. Je prokázáno, že větší počet slov produkuje ženy;
- **Plynulost řeči** – v projevu se objevují jak úmyslné, tak neúmyslné pomlky. Pomlka může být projevem přemýšlení, váhání. Úmyslné pomlky mohou zvýšit efektivitu projevu, naopak neúmyslné mohou působit velmi rušivě;
- **Barva hlasu** – intonace a zabarvení hlasu bývá projevem citového prožitku mluvčího. Jedná se o stavy emoční, nebo krátkodobé nálady;
- **Kvalita projevu** – sdělení musí být věcné a srozumitelné;

- **Slovní vata** – lidé ve verbálním projevu nevědomě používají výplně mezi slovy. Jedná se nejčastěji o citoslovce. Používají je v situacích, kdy hledají příhodná slova, nebo při projevu nervozity;
- **Chyby v projevu** – často se setkáváme s artikulační chybou, přeříkáváním, nebo koktáním.

DeVito (2001) na rozdíl od Mikuláščíka (2003) zahrnuje hlasitost a rychlost řeči do neverbální komunikace. Musil (2007) hlas, tempo, rytmus a vše, co mluvené slovo obsahuje, řadí také do neverbální komunikace. K těmto autorům se přiklání i Měchurová (2008), která do neverbální komunikace začleňuje hlas, jeho sílu a hloubku, výslovnost, tempo a intonaci.

1.3 Neverbální komunikace

Neverbální komunikace je komunikace, při níž nepoužíváme slova. Komunikujeme pomocí stylu pohybů a držení těla, výrazů v obličeji, pohledů, hlasitostí projevu. Pohyby a gesta nejsou jedinou komunikací, důležitý je i celkový vzhled. (DeVito, 2001)

1.3.1 Způsoby neverbální komunikace

Neverbální projevy si člověk osvojuje již od dětství. Nejčastěji napodobováním rodičů. Neverbální komunikace nebývá, na rozdíl od řeči, kontrolována tak přísně. Může jak doplňovat verbální projev, tak ho úplně nahradit. Občas není nutné mluvit, postačí pouze projev gest a mimiky. Projevy v obličeji jsou pokládány za nejdůležitější. Ovlivňují totiž vnímání posluchače. Dalšími důležitými projevy jsou pohyby rukou a paží. A až poté to jsou pohyby těla a nohou. (Mikuláščík, 2003)

Měchurová (2008) popisuje způsoby, kterými je uskutečňována neverbální komunikace. Mezi nejdůležitější se řadí doteky jako je například podání ruky, nebo objetí.

Dále gesta, hlas, chůze, držení těla, výraz v tváři a s ním spojený i oční kontakt. Neméně důležitým způsobem neverbální komunikace je také vzdálenost, neboli *proxemika*. Jedná se o oddálení mezi lidmi v sociální interakci. Při setkání jsou si někteří lidé dost blízko sebe, jiní stojí dále.

Na rozdíl od verbální komunikace si člověk neverbální nemusí plně uvědomovat. Některé projevy, zvláště mimika, je dána geneticky. Většina je však naučená. Člověk se učí při postupném začleňování do společnosti. (Gavora, 2005)

Mezilidskou komunikací se zabýval Paul Watzlawick, Gregory Batson a jejich kolegové. Tato studie položila základ toho, jak komunikační učenci přistupují ke studiu vztahů. Jejich myšlenky jsou popsány v knize Pragmatika lidské komunikace. (Littlejohn, 2011)

1.4 Komunikační axiomy podle Paula Watzlawicka a kol.

Vlastnosti komunikace mají v rámci lidské komunikace povahu axiomů. Paul Watzlawick a kolektiv autorů (1999) definovali celkem **tři komunikační axiomy**:

1) Nelze nekomunikovat

Základní vlastností člověka je jeho chování. V rámci svého chování se člověk dostává do interakce s ostatními. V takových situacích probíhá mezilidská komunikace. Neexistuje protiklad chování. To znamená, že nejde, aby se člověk nějakým způsobem nechoval. Plyne z toho fakt, že nelze nekomunikovat.

2) Dvě roviny komunikace

Komunikace předává informace a zároveň podněcuje chování. **Obsahová rovina** zahrnuje vše, co lze sdělit. Naopak **vztahová rovina** je závislá na vztahu mezi komunikanty. Čím zdravější máme vztah, tím více mizí vztahový aspekt. Při výskytu vztahů nezdravých se zároveň potlačuje aspekt obsahový. Je to způsobeno nepřetržitým střetem o povahu vztahu. Důležitý je vztah mezi obsahem a vztahem.

„Každá komunikace má obsahový a vztahový aspekt, a to tak, že druhý aspekt určuje předcházející (...).“ (Watzlawick, 1999, s. 48)

3) Fáze sledu událostí

Tento axiom se týká výměny sdělení mezi komunikanty. Komunikace se proto může projevovat jako nepřetržitý sled výměn. (Watzlawick, 1999)

„Druh vztahu je v souladu s fázováním (punctuation) komunikačních sledů mezi komunikujícími.“ (Watzlawick, 1999, s. 52)

Na základě komunikace dvou lidí definuje Watzlawick a kol. vztah způsobem takovým, kterým mezi sebou spolupracují. Jakmile člověk mluví s přítelem, spolupracovníkem, nebo rodinným příslušníkem, vždy vytváří řadu očekávání. Vzorce chování se stanou zavedenými, protože jakékoliv chování je komunikativní. (Littlejohn, 2008)

Vališová a Kasíková (2007) zmiňují, že s komunikací úzce souvisí **pedagogická interakce**. Jedná se o vzájemné působení dvou, nebo více jedinců. Člověk se neustále pohybuje mezi lidmi, kteří na něj působí různými způsoby. Vše se odehrává v sociálním prostředí. Mezi sociálním prostředím a jednotlivci se realizuje sociální styk, který má tři složky. První složkou je **sociální percepce**. Je to způsob, jak učitel vnímá rodiče a naopak. Druhou složkou je **sociální interakce**. Ta se vyznačuje stykem mezi sociálním prostředím a jedinci. Takový styk může být jak jednostranný, tak oboustranný. Při tom se jedinci vzájemně ovlivňují, dochází ke spolupráci a vzájemné pomoci. Třetí a zároveň poslední složkou sociálního styku je **sociální komunikace**, kterou se lidé dorozumívají a která je zároveň prostředkem interakce. Sociální komunikaci znázorňuje následující schéma:

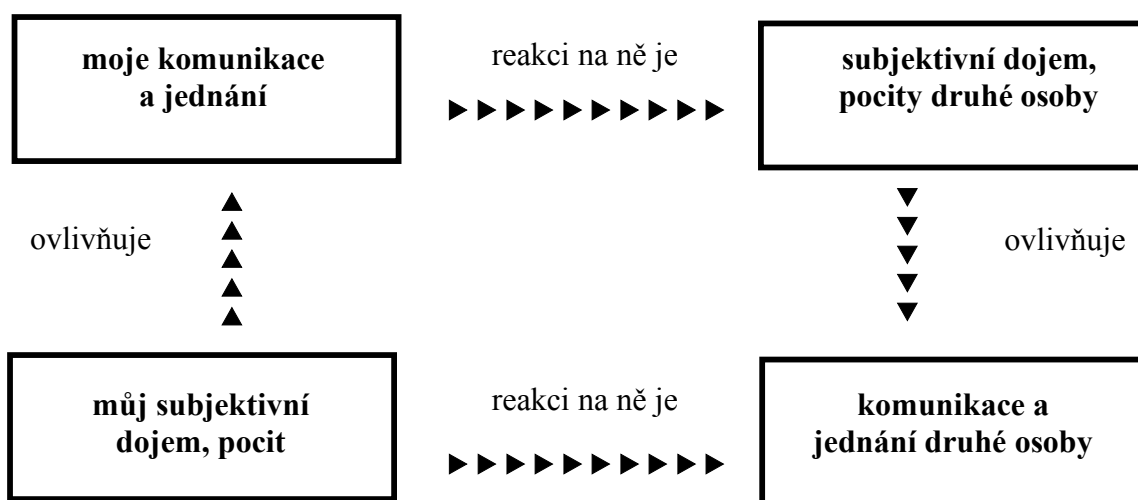

Schéma 1. Model sociální interakce¹

¹ Zdroj: Vališová, Kasíková, 2007, s. 222

2 MODEL Y VZTAHŮ MEZI UČITELI PRIMÁRNÍ ŠKOLY A RODIČI

V této kapitole se zaměřujeme na modely vztahů. Učitelé spolupracují s rodiči žáků různými způsoby. Tyto způsoby se mění v závislosti na změně společnosti. Stále se tedy vyvíjí a obměňují. O tom pojednávají jednotlivé podkapitoly, které charakterizují dané modely. Tímto tématem se v práci zabýváme z důvodu toho, že dobré vztahy mezi učitelem a rodiči jsou velmi významnou složkou. Ta ovlivňuje nejen školní klima, ale má velký vliv i na žáky. Pokud mají rodiče se školou vztah na velmi dobré úrovni, odráží se to i v postojích žáků ke škole a k učení celkově. Vztahy se musí rozvíjet z obou stran. Nestací, aby byl aktivní pouze učitel. Rodiče jsou také významnou složkou tohoto vztahu a musí na něm pracovat s vědomím, že to neprospívá pouze škole, ale i dítěti.

Je dáno velké množství programů a podnětů na podporu těchto vztahů, spolupráce a partnerství právě mezi rodiči, žáky a učiteli. Východiska, na kterých stojí jsou různorodá. Jak politicky, tak kulturně. Birte Ravnová v průběhu druhé poloviny 20. století identifikovala **čtyři modely vztahů** mezi učiteli a rodiči. (Rabušicová, 2004)

Palomar a Kanés (2012) uvádí, že se rodičovská spolupráce mění v závislosti na kultuře a historickém vývoji. Diskuze o škole a vztahu s rodinou je všeobecně nejistá. Hodně se mluví o úspěšných školách, nebo úspěšných žácích bez toho, aniž bychom přemýšleli, co tento úspěch způsobuje. Svě poznatky doplňuje o přínos Birte Ravnové, která sleduje původ různých konceptů evropských škol.

2.1 Kompenzační model

Tento model byl typický v 60. a 70. letech. Vycházel z názoru rovných vzdělávacích příležitostí vymezených na základě socioekonomického postavení rodin v rámci makro – sociologického hlediska. Americký sociolog Coleman (podle Rabušicové, 1995) vytvořil studii prokazující, že na výsledky dítěte ve škole a na jeho budoucí profesní kariéru má významný vliv sociální a rodinné zázemí. Ve své pozdější práci popisuje školu a rodinu jako zdroj dvou různých vstupů do socializačního procesu. Kde na jedné straně je škola, která vytváří příležitosti, požadavky a odměny. A na straně druhé je rodina vytvářející postoje, motivaci a sebepojetí. Dle Colemana jsou důležité stavební kameny. Ty vytváří sama rodina. Poté je na nich možné budovat školní učení.

Model zastával názor, že se mohou vyskytovat rodiny, které nemají dostačující možnosti. Za takových podmínek nejsou rodiče schopni být natolik dobrými, aby mohli podporovat rozvoj svých vlastních dětí. Je vhodné, aby těmto rodinám pomáhala škola či programy nebo instituce, které jsou speciálně k tomuto záměru vytvořené. (Rabušicová, 2004)

Hiatt – Michael (2008) považuje v tomto modelu rodiče za příjemce směrnic učitelů. Školy poskytují dětem znalosti a dovednosti, které jsou vyžadované z důvodu změny společnosti.

2.1.1 Program Head Start

V USA funguje nejstarší a nejdouhodoběji působící program s názvem Head Start, který běží nepřetržitě již od 60. let. Podobá se „mateřským školám“ a zaměřuje se vedle rozvoje dětí z rodin s nižším socioekonomickým statusem také na podporu rodin samotných v různých oblastech – sociální, zdravotní či poradenské (Rabušicová, 2004).

Program Head Start podporuje školní připravenost dětí z rodin, které pocházejí z nižšího sociálního postavení. Jedná se o děti do pěti let. Program poskytuje pomoc více než milionu dětí ročně. Přizpůsobuje se potřebě dané komunity, reaguje na její kulturní, etnické a jazykové dědictví. Jedním z míst působení mohou být školy. Další možností je umístění v centrech, kde členové programu pečují o rodiny s dětmi. Existují i programy nabízející domácí služby. Vybraní členové Head Start programu navštěvují děti. Pracují s nimi i s jejich rodiči. Napomáhají správnému vývoji dítěte v rámci pozitivního učení. Vše se odehrává prostřednictvím služeb. Tyto služby začleňují:

- **Včasné učení** – Prostřednictvím individualizovaného vyučování dítěte přispívá program k jeho připravenosti do školy. Dítě se vyvíjí z mnoha hledisek, avšak nejvýraznější je u něho pokrok v sociálních dovednostech a emoční vyrovnanosti;
- **Zdraví** – Program nabízí rodinám s dětmi služby v oblasti jejich zdraví. Dítě vnímá, motoricky a psychicky se vyvíjí v závislosti na tom, v jakém vyrůstá prostředí. Každé dítě v programu má právo na zdraví, nutričně vyvážená jídla a pomoc v oblasti duševního zdraví;
- **Rodinná pohoda** – Program podporuje posílení vztahů mezi rodiči a dětmi a zapojení rodičů do vzdělávání dětí. Rodiče jsou podporováni, co se týče

dosahování cílů jako jsou například: stabilita bydlení, finanční zabezpečení aj. (Office of head start)

Program slouží rodinám a jejich dětem v 50 státech USA, Kolumbii a šesti teritoriích. Každý stát na tuto činnost získává finanční prostředky. Částku na provoz a fungování programu schvaluje Kongres Spojených států. Program Head Start je zařazen pod Správou pro děti a rodiny v rámci ministerstva zdravotnictví a humanitních služeb. Každý rok je proto povinen odevzdávat dokument o službách, které v průběhu roku poskytují rodinám a dětem. (Head Start)

Postupem času se začaly názory pro kompenzační model přenášet od socioekonomického modelu znevýhodnění k názorům založených na rozdílech socializace v rodině, v komunikaci, v kulturním zázemí rodiny. Rodiče byli včleněni do rolí spolupracovníků jak ve výchově, tak i ve vzdělávání. (Rabušicová, 2014)

2.2 Konsenzuální model

V 70. a 80. letech se začal uplatňovat zejména konsenzus s oficiálním vzdělávacím systémem. Důležitým aspektem byla komunikace. K zásadním prostředkům k informování rodičů patřily různé formy komunikace. I když ve velké míře se objevovala komunikace jednosměrná. Tento model je specifický tím, že staví základní socializační instituce (školu a rodinu) na stejnou úroveň, jsou si tedy rovny. K tomu ale škola potřebuje od rodičů mnohé informace, aby se učení doma a ve škole co nejvíce propojilo a nerozlišovalo se vzdělávání školní a domácí výchova. Za tím účelem bylo nezbytně nutné, aby učitelé komunikovali a plně spolupracovali s rodiči žáků. (Rabušicová, 2014)

2.3 Participační model

Největší rozmach tento model zaznamenával v 80. a 90. letech. Rodiče jsou zde „*aktivní, autonomní a individuální lidské bytosti, jež hrají ústřední roli v procesu rozhodování a v jeho implementaci*“ (Ravn, 2003, s. 12, podle Rabušicová, 2004). Rodina podporuje své děti ve vzdělávání, i když se jako výchovná instituce mění, nebo může být nahrazena jinými socializačními institucemi, jako například vrstevníky nebo médii. V závislosti na tom se může výchovná síla i vytratit. Proto musí úkoly přebírat škola. (Rabušicová, 2014)

2.4 Model sdílené odpovědnosti

Ve srovnání s předešlým participačním modelem je model sdílené odpovědnosti orientován na větší podíl rodičů při rozhodování. Důraz je kladen na společnou odpovědnost rodičů a učitelů. Ravnová zároveň popisuje obavy, vyplývající z nárůstu nezávislosti jedince. Může dojít ke změně z odpovědnosti „sdílené“ k odpovědnosti „rozdělené“. Zformoval by se rozdíl mezi úkoly rodiny a školy. (Rabušicová, 2014)

2.5 Jiné modely spolupráce

Na modely vztahu pohlíží autoři i z jiných úhlů. Například Šed'ová (2004) přináší dvě hlediska **klientského, neboli zákaznického modelu**. V prvním vystupují učitelé jako odborníci, kteří vědí, jak konat svou práci a jak pečovat o zákazníky. V druhém hledisku vystupují rodiče jako odborníci na výchovu, kteří vědí, jaké přístupy a služby školy mají vyžadovat.

Lueder (2011) popisuje **model spolupráce** mezi školou a rodiči. Cílem spolupráce je vytvoření komunity. Rodina a škola spolupracuje za účelem vytvoření lepších vzdělávacích možností pro žáky. Z takové spolupráce vyplývají mnohé výhody. Jednou z nich je lepší komunikace, zlepšení chování žáků a zapojení rodičů do školních aktivit. Pro žáky znamená tato spolupráce větší možnosti, motivaci a pozitivní přístup ke školní práci.

Epstein (2002) popisuje druhy modelů. Do spolupráce mezi školou a rodinou zahrnuje také komunitu², která je pro jiné země velmi důležitá. **Externí model** uznává tři hlavní kontexty, skrze které se žáci učí a vyvíjí – rodina, škola a komunita. Tento model popisuje praktiky, které se odehrávají v rámci školy, rodiny, nebo komunity odděleně. Jiné se odehrávají zase společně. Tyto praktiky ovlivňují učení a rozvoj žáků. **Interní model** partnerství zmíněných tří sfér ukazuje, jak složité a nezbytné jsou mezilidské vztahy mezi jednotlivci ve škole, v rodině a v komunitě. Sociální vztahy mohou být zkoumané na **institucionální úrovni**. Škola zve rodiče na různé události, nebo komunikuje stejně se všemi rodinami. Druhou úrovní je **individuální úroveň**. Jedná se o situaci, kdy se setká na schůzce učitel s rodičem, nebo hovoří po telefonu.

---

² Komunita je lokální společenství obyvatel v místě školy. (Průcha, 2003)

Model partnerství školy, rodiny a komunity přenáší žáka do středu. Žák je ve škole hlavním aktérem ve vzdělávání, vývoji a úspěchu. Aktivity, které se vyznačují partnerstvím mezi rodiči, školou a komunitou, mohou být založeny tak, aby zapojily, vedly a motivovaly žáky k vlastním úspěchům. Pokud jsou žáci povzbuzováni a cítí se dobře, tak se lépe naučí čtení, psaní, počítání a dalším dovednostem. Epstein (2002)

3 PARTNERSTVÍ MEZI ŠKOLOU A RODIČI

Cílem dané kapitoly je představit významnost spolupráce mezi rodiči a školou. Tato kapitola úzce navazuje na kapitolu předchozí. Spolupráce je stavěná na rovnocenném vztahu, který se prohlubuje v závislosti na komunikaci mezi rodiči a učiteli. V kapitole se nachází způsoby, kterými se mohou rodiče zapojit do života školy. Neméně významnou částí je uvedení důvodů takové spolupráce. I když mnoho rodičů nebývá aktivními členy partnerství, najdou se tací, kteří škole chtějí pomáhat a podílet se na organizaci a životě školy. Musíme ovšem přihlížet i na typ školy. Partnerství je může lišit v závislosti na tom, jestli se jedná o školu městskou, nebo venkovskou. Ovlivňují to také vztahy, které panují mezi školou a rodiči žáků.

Pro mnoho škol jsou partnerské vztahy s rodiči velmi významné. Zahrnují je dokonce i do svého žebříčku manažerských preferencí. Vztahy prošly určitým vývojem, zvláště pak v západní Evropě v posledních desetiletích. Rodiče byli v 80. letech bráni spíše jako klienti škol. To se změnilo v 90. letech, kdy se začala prosazovat potřeba nahlížet na rodiče jako na partnery. V České republice má převahu stále ještě klientský, neboli zákaznický přístup. Důležitými kritérii partnerského vztahu jsou vzájemný respekt, uznání postavení a přínos druhé strany a schopnost diskuze. (Rabušicová, 2004)

Rodiče se dostávají se školou do rolí **výchovných partnerů** (jednají v zájmu péče o dítě, o jeho výchovu a vzdělávání), nebo do rolí **sociálních partnerů** (jednají v zájmu rozvoje školy). U obou rolí je základem zájem rodičů. (Šed'ová In Rabušicová, 2004)

Partnerství, které je dané především zájmem o dítě, jeho výchovu a vzdělávání, se nazývá výchovné. Kde se jedná o rozvoj školy a o poskytování kvalitnějších služeb, můžeme hovořit o partnerství sociálním. (Trnková In Rabušicová, 2004)

Trnková (In Rabušicová, 2004) rozlišuje vztah mezi rodiči a školou na **symetrický** a **reciproční**. V symetrickém vztahu se objevují projevy dominance, naopak reciproční vztah je udržován oběma stranami.

Partnerství je specifický vztah založený na rovném přístupu obou stran. V takové situaci by měli rodiče uznávat učitele jako znalce na výchovu a vzdělávání. A naopak, učitel by měl ctít jejich zkušenosti s výchovou dětí. Řada autorů je přesvědčena, že se jedná spíše o ideál, než obvyklou zkušenost. Bull (1989, podle Rabušicové, 2004)

navrhl kroky pro budování partnerství. Prvním z nich je informovanost. Rodiče mají právo vědět, jak jejich děti ve škole prospívají, nebo jaké vzdělávací prostředky škola využívá. Druhým krokem je vysvětlování. (Rabušicová, 2004)

Rodiče mají mnoho možností spolupráce. Šed'ová (In Rabušicová, 2004) uvádí tři z nich:

- Rodiče se mohou aktivně zapojit do managementu školy a přímo ovlivňovat její rozvoj;
- Rodiče mohou vyjadřovat své potřeby jako členové rodičovského sdružení;
- Rodiče se mohou podřídit odborníkům a vyjádřit svou oddanost.

Učitel musí pracovat s rodiči tak, aby s nimi navázal **pozitivní vztah**. Existuje mnoho strategií a technik, jak tohoto cíle dosáhnout. Učitel by měl začít spolupracovat s rodiči co nejdříve. Nemělo by se stát, že rodiče přijdou za učitelem, až nastane nějaký problém. Autor doporučuje, aby se učitel spojil s rodiči ještě před prvním dnem školy. Učitel by se v takovém emailu představil a projevil natěšení na spolupráci. (Canter's, 2001)

Mnoho škol vnímá důležitost spolupráce s rodiči. Proto hledají nové způsoby, metody, postupy a formy spolupráce. Školy se mohou inspirovat u jiných škol, českých, či zahraničních. Inspirace může přijít i z různých programů a systémů (například Začít spolu, nebo Zdravá škola). Změny uskutečňuje pedagogický sbor, nebo nadšení jednotlivci. (Matýsková, 2005)

Epstein (2011) přichází se zajímavým pohledem na partnerství mezi školou a rodinou. Z toho, jak se škola stará o žáky, může plynout i styl, jakým se zabývá o rodiny žáků. Pokud učitel vidí dítě jako studenta, považuje rodinu za oddělenou od školy. Pokud ho ale pokládá za dítě, považuje rodinu za partnera školy. Partneři přijímají sdílené zájmy a odpovědnost za děti, společně pro ně vytvářejí lepší programy a možnosti. Partnerství může zlepšit školní klima, poskytovat podporu rodinám, zvyšovat dovednosti rodičů a propojit rodiny s ostatními ve škole.

3.1 Rodič jako spolupracovník se školou

Rodiče se běžně účastní akcí školy jako jsou třídní schůzky, vystoupení žáků, informační schůzky, koncerty a akademie, popř. osobní konzultace. Některé školy však

můžou nabízet i nevšední spolupráci. Rodič může být dozorem na výletech či exkurzích. (Čapek, 2017)

Feřtek (2011) popisuje smysl rodičů a učitelů na výletě. Škola se snaží stát centrem komunity, nejenom vzdělávacím ústavem. Rodiče vnímají **společný výlet** velmi příznivě, i když se tato akce nevztahuje přímo na vzdělávání dětí. Učí je chápat školu jako součást jejich života. V tomto případě jde zejména o oboustrannou komunikaci.

Feřtek (2011) poznamenává, že většina škol běžně využívá výpomoci ze strany rodičů. Ti jsou v roli expertů, řemeslníků, kteří škole mohou pomoci. Na druhou stranu je možné, že rodiče přímo zasednou za katedru a vedou nějaký ze zájmových kroužků. V rámci spolupráce mohou rodiče pomáhat, podporovat a spolurozhodovat o chodu školy. Feřtek a další autoři uvádí hned několik způsobů zapojení rodičů.

Rodič jako sponzor

Spolupráce může mít i **ekonomický rozměr** tak, jak označuje Čapek (2017). Rodiče, popř. občané mohou mít zájem o financování školy a jejich aktivit. Feřtek (2011) charakterizuje problém vyplývající z žádosti o finance. Spousta učitelů nemá zkušenost s tím, požádat někoho o sponzorství. Tato žádost by měla nepochybně proběhnout během osobního setkání. Sponzoři raději věnují finance na konkrétní věc, z toho důvodu by měl mít pedagog předem jasně stanovený účel a částku. Čapek (2017) doplňuje, že je nezbytné poskytovat informace o tom, na co škola peníze využila a zároveň tyto dárci zviditelňovat, aby byli pro ostatní rodiče motivací a vzorem.

Rodič jako zakladatel organizace

Podle Čapka (2013) mohou rodiče vytvářet neformální **spolky, kluby či sdružení**. Tyto skupiny mají ve škole svá práva a povinnosti.

Na skoro všech školách mají sdružení rodičů a přátel školy. Toto sdružení se může lišit v názvu. V každé škole se jmenuje poněkud jinak. Organizovat takové sdružení může škola, kde je činnost zejména formální a schůzky se uskutečňují jednou až dvakrát do roka. Druhou variantou je, že sdružení založí aktivní rodiče, kteří ví, jak škole pomoci. Disponují vlastním účtem, penězi a jsou zcela nezávislí. Zároveň pomáhají škole s organizací různých akcí, nebo organizují akce sami. (Feřtek, 2011)

Rodič jako člen rady školy

Definice rady školy, podmínky zřízení, její pravomoc a obsah práce jsou dané *podle § 167 a § 168 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*.

Čapek (2013) určuje zapojení rodičů v třídním výboru nebo radě školy jako důležitou součást spolupráce. Feřtek (2011) udává, že školy se velmi často potýkají s malou účastí na správě školy ze strany rodičů.

Rodič jako vedoucí zájmového kroužku

Ředitelé škol mohou vyzvat rodiče, aby vedli některý ze zájmových kroužků. Nepokládá se to za běžnou spolupráci rodičů se školou. Z toho důvodu, že i když rodič vede kroužek zdarma, jedná se o vztah zaměstnanecký. Některé školy považují za smysluplnější využít rodiče jako lektory příležitostných dílen. Umožní tak škole zvětšit nabídku činností. Častější obměna lektorů způsobí, že škola komunikuje s více rodiči. Většina rodičů nemá čas na takové aktivity, proto by to učitelé neměli považovat za neochotu. (Feřtek, 2011)

Čapek (2013) uvádí výtvarné dílny jako oblíbenou spolupráci. Jde o výtvarné činnosti a ruční práce, které jsou organizovány společně s dětmi, nebo jen pro rodiče.

Rodič jako expert

Školy mohou využít rodiče jako **experty, poradce, či řemeslníky**. Rodič je většinou ochotný pomoci škole. Ze strany školy by to nemělo nikdy vyvinout ve zneužívání. Pozitivní věcí je samotný výsledek práce. Některé školy se potýkají s rozdílnou ochotou rodičů. Závisí to také na pedagogovi – se kterým vychází rodič lépe, tomu ochotněji pomáhá. (Feřtek, 2011)

Rodiče se podílí na učební aktivitě, která se týká jejich oboru povolání nebo zájmu. Jedná se o pomoc při vyrábění pomůcek, nebo zdobení třídy. Mohou také zajišťovat exkurze na pracoviště. (Krejčová, Kargerová, 2003)

Rodič jako pomocník na výletě

Mnoho učitelů pomoc rodičů na výletech či exkurzích uvítá. Tato spolupráce se realizuje nejčastěji na prvním stupni základní školy. (Čapek, 2011)

Feřtek (2011) doplňuje, že se jedná o aktivitu, která nezatíží školu a dává tak příležitost pro komunikaci mezi rodiči a učiteli.

3.2 Důvody spolupráce a budování vztahů mezi rodiči a učiteli

Spoluprací se školou vznikají mnohé **benefity**. Tím, že se o školu rodiče zajímají a účastní se školních akcí, mohou přispět k úspěchu dítěte ve vzdělávání. Dítě se díky tomu může cítit ve škole spokojeněji. Podporuje se aktivní zapojení do výuky a radost z učení. V závislosti na tom může dítě dosahovat i lepších studijních výsledků. (Čapek, 2013)

Pohnětalová (2015) doplňuje, že spolupráce by měla být stanovená na základě potřeb učitelů a rodičů. Ale současně by se měla pokaždé orientovat na **zájmy dítěte**. Je potřeba neustále vycházet ze současných podmínek školy, společnosti a rodiny.

Rodiče jsou různorodá skupina lidí. Z jejich individualit vychází možné snahy o spolupráci se školou i jejich důvody, proč se do školního dění zapojovat. (Rabušicová, 2014)

Parents (1997) řadí mezi důvody spolupráce jak zvyšování školní úspěšnosti dítěte, tak i vzdělávání samotných rodičů. Pokud rodič podporuje své dítě v rozvoji, může ho to přivést ke vzdělávání vlastního. Dále udává důležitý vliv na školu a podporu školy a naopak podporu rodičů ze strany školy. Payne (1997) k těmto argumentům začlenil možnost sblížení rodičů dětí s podobnými výchovnými a vzdělávacími potřebami. Vyvinulo by se napojení těchto rodin na další možné komunitní zdroje.

Školy nahlíží na vztahy s rodiči jako na důležitou součást strategie a vize školy. Argumenty, proč se mají rodiče zapojovat do vzdělávání dětí, definovala autorka Wolfendaleová (in Čapek, 2013):

- **Právo** – náleží rodičům. Ti mají právo účastnit se mnohých aktivit ve škole a mají také právo na veškeré informace o dítěti;

- **Rovnost** – platí mezi učiteli a rodiči. Jsou to rovné strany, které přináší stejnou hodnotnou zkušenost, i když rozdílnou;
- **Reciprocita** – neboli vzájemnost. Jedná se o oboustranný vztah, ze kterého mají prospěch všichni zúčastnění. Nesou při tom odpovědnost za svá rozhodnutí;
- **Posilování** – Prospěch z včlenění rodičů do vzdělávání mají mimo jiné i děti.

Feřtek (2011) uvádí obavy ze spolupráce na obou stranách, a to jak na straně rodičů, tak na straně učitelů. Rodiče se obávají velké časové náročnosti spolupráce, neznalosti zásad chování na akcích školy, rozhodování o věcech, s kterými nejsou dostatečně seznámeni, nebo že celková spolupráce může nějakým způsobem poškodit jejich dítě. Naopak učitelé mají největší obavy z další práce.

3.3 Rodičovské role

Důležitost komunikace mezi školou a rodinou tvoří rodičovské role. Role zobrazují, jací rodiče jsou. Rodič, který je v **pozici zákazníka** předpokládá, že bude ze strany školy o všem informovaný. Existují rodiče, na škole **nezávislé osoby**, kteří nevyhledávají kontakt se školou. Škola je ovšem může považovat za problematické. Za zcela **problematické** jsou školou označováni rodiče, kteří reagují na kontaktování školy jen nárazově, nebo nereagují vůbec. Jedná se o rodiče problémových žáků. Na druhou stranu mohou existovat rodiče, kteří jsou velmi **snaživí**. Ti usilují o využití všech komunikačních možností se školou. K navázání hodnotné komunikace s učitelem má předpoklad rodič, který je v pozici **výchovného partnera**. Vyžaduje informace od učitele a je ochotný sdělovat informace o svém dítěti. Rodič, který chce mnohem více, než jen vyměňovat si informace, je označován za **sociálního partnera**. Chce působit na dění ve škole, sděluje své představy, nebo požadavky. Na učitele klade vysoké nároky na komunikaci a vybízí k debatě a spolupráci. Tzv. **rodič – občan** zastává názor, že by měla škola komunikovat i se širším okolím. Ne jenom s rodiči žáků. (Šedřová, Čiháček In Rabušicová, 2004)

Učitel by měl začít budovat vztah s rodičem nejlépe ihned od nástupu dítěte do školy. Školy mohou v rámci možností ovlivňovat rodiče. Stylem komunikace může přesvědčit rodiče o budoucí spolupráci. Společnost se ustavičně mění a to vyžaduje od učitelů nové a nové dovednosti v oblasti komunikace, spolupráce a prezentace.

Samozřejmě škola nemůže čekat, že rodiče nových dětí se budou schopni ihned přizpůsobit novým trendům. (Čapek, 2017)

Čapek (2017) také popisuje cenné dovednosti a znalosti rodičů v oblastech:

- **Informační dovednosti** – odborné dovednosti (počítačová a jazyková gramotnost);
- **Dovednosti vedení lidí** – schopnost koordinovat, plánovat, přijmout odpovědnost, učinit rozhodnutí;
- **Sociální dovednosti** – týmová spolupráce, verbální komunikace a tolerance druhých;
- **Inovativní dovednosti** – umění pracovat pod tlakem, vyřešit problémovou situaci, pracovat nezávisle, analyticky myslet.

Budování vztahů mezi rodinou a školou je pokládáno za důležitou složku vzdělávací politiky (Školský zákon č. 561/2004 Sb.). Aby spolupráce fungovala, je nutná znalost kompetencí, které souvisí s odpovědností všech účastníků. **Zákon o rodině** (§ 32 odst. 1, Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.) určuje rodičům rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Škola tuto úlohu nenahrazuje ani během toho, co se dítě účastní vzdělávání. V době vyučování přebírá škola pouze omezenou odpovědnost za dítě. (Pohnětalová, 2015)

4 KOMUNIKACE MEZI ŠKOLOU A RODIČI

Ve čtvrté kapitole se zabýváme komunikací už na konkrétnější úrovni a to komunikací mezi učiteli primární školy a rodiči. V předchozí kapitole jsme se věnovali partnerství v rámci školy a rodiny. Právě pro správné fungování spolupráce je nesmírně důležitá komunikace. V kapitole se věnujeme také zásadám efektivní komunikace, která ji přímo ovlivňuje. Rodiče mohou být informováni různými způsoby, které v kapitole blíže specifikujeme. Nejdůležitější složkou celých vztahů a partnerství je právě komunikace. Pokud si rodič s učitelem nerozumí po této stránce, jen s těžší si vybudují vztah a budoucí spolupráci.

Na základě komunikace se rodiče mohou informovat o výsledcích a chování dítěte nebo o akcích školy. Komunikace může probíhat **různými způsoby**, závisí to zcela na preferenci rodičů a dané školy. V dnešní době na většině škol převládá komunikace skrze moderní technologie. Na ty si zvykají i učitelé vyššího věku. Napsat e-mail nebo zavolat do školy je pro rodiče časově nejvýhodnější, ne každý rodič má čas navštěvovat školu.

Gillernová (2012) je přesvědčená o tom, že **interakce** mezi učitelem a rodiči je zásadní složkou sociální sítě. Je velmi důležité rozvíjet mezi sebou náležité vztahy. Rodič a učitel jsou rovnocenní partneři. I když rodič pocítuje nadřazenost při rozhodnutích, může například vybrat školu, kterou bude dítě navštěvovat. Na druhou stranu učitel pocítuje nadřazenost v oblasti pedagogické.

Chvál (2018) uvádí, že vedení školy nebo učitelé se mohou spojovat s rodiči různými způsoby. Komunikace může probíhat prostřednictvím webové stránky nebo e-mailem, osobním setkáním na třídních schůzkách, besídkách či školních festivalech. Dále popisuje možnost otevření **schránky přání a stížností** pro rodiče. Vedení školy zaznamenává většinou vyhraněné názory rodičů velmi aktivních. Může nastat riziko při vycházení vstříc s těmito rodiči z důvodu toho, že může vzniknout větší nespokojená skupina.

Správná komunikace se neodvíjí od toho, že se na všem učitel s rodičem shodnou. Předpokladem pro dobré vztahy je vzájemný respekt a akceptování odlišných pohledů. Čapek popisuje **model dvou perspektiv**. Komunikace mezi rodiči a učitelem je charakteristická odlišností a napětím na jedné straně a snahou o spolupráci na straně druhé. Setkávají se zde dvě instituce, které mají rozdílnou perspektivu. Spojuje je však

společný cíl, a to je dobro dítěte. K tomu by komunikace měla vždy směřovat, v jiném případě je velmi komplikované přijít na společnou řeč. Obě perspektivy se musí tolerovat. Vedle modelu dvou perspektiv autor uvádí i **model dvou polí**. Přirovnává ho k velkému obdélníku rozděleného čarou na dvě pole. Jedno pole náleží rodině a druhé škole. Komunikují mezi sebou, ale jsou oddělené. Dítě spadá pod vedení dané autority ve chvíli, kdy se pohybuje v jejím poli. Komplikace v komunikaci přichází tehdy, pokud schází rozlišení jasných hranic těchto polí. (Čapek, 2017)

Při řešení problému může dojít k nabourání sebeúcty učitele, rodiče, nebo obou. Učitel se místo spolupráce může zbavovat viny, kterou rodič samozřejmě odmítá. Při komunikaci se mohou vyskytnout různé názory na určitou věc, a to i přesto, že komunikace probíhá mezi učitelem a rodičem, kteří mají stejný cíl. Do takové komunikace určitě nepatří **tzv. mezilidské diskvalifikování**. Jedná se o neférovou komunikaci, která může člověka splést, nebo uvádět do nejistoty. Zahrnuje to sarkasmus, dvojsmysly nebo ironii. (Čapek, 2013)

Čapek (2013) uvádí **chyby**, které se mohou stát v rozhovoru mezi učitelem a rodiči. Největší chybou popisuje tendenci přiřazovat člověku vlastnosti podle vlastní zkušenosti. Rodič při vnímání situace vychází z vlastních zkušeností z doby, kdy byl žákem. Jak v pedagogice, tak v psychologii jsou termíny, kterým rodiče oproti učitelům nemusí zcela porozumět. Při komunikaci se mohou vyskytnout atribuční chyby. Mezi ty Čapek řadí Haló efekt, předsudky, nebo stereotypizaci.

Podle Vališové (1998) lidé mnohdy řeší **nesoulad**. Neví, jestli mají jednat podle svých pocitů, nebo v zájmu druhých. V nesouladu se ocitá hlavně chování a prožitek. Tento nesoulad si plně uvědomují, protože jsou jejich práva v rozporu s právy druhých. Nesoulad často vyústí v nepřiměřené chování. Následně dochází k pocitům viny na jedné straně. Protože se setkáváme se složitými situacemi, je zásadní, osvojit si způsob asertivního jednání. Vališová popisuje asertivitu jako vyjadřování svých myšlenek, názorů určitým způsobem komunikace a chování.

Čapek (2013) zastává názor, že pro komunikaci mezi rodičem a učitelem není asertivita vhodná. Vychází z Vybírala (2008, s. 239): „*Nácvik asertivity se málo zabývá zdvořilostí, ohleduplností k druhým nebo problematikou nacvičeného egoismu.*“ V komunikaci by měli vystupovat rodiče a učitelé jako profesionálové.

„Komunikace mezi školou a rodiči by měla být obousměrná, protože obě strany jsou zainteresovány na tom, aby o sobě byly aktuálně a přesně informovány.“ (Čapek, 2017, str. 63)

Pro školu je velmi významná **zpětná vazba** rodičů. Zpětnou vazbu mohou škole dát rodiče, jejichž děti navštěvují danou školu, nebo rodiče absolventů. K získání zpětné vazby mohou školy použít dotazník či besedy s rodiči. (Čapek, 2017)

Principem zpětné vazby je vliv výsledků výstupů na vstup. Mluvčí se snaží rozpoznat, jestli mu posluchač rozuměl. A posluchač naopak zjišťuje záměr mluvčího. Zpětná vazba může mít **stránku regulativní** (dovolí řízení činnosti člověka), **stránku sociální** (lidé si objasní své postoje a vztahy), **stránku poznávací** (lidé se navzájem lépe poznávají) a **stránku rozvojovou** (lidé se učí využívat zpětnou vazbu). (Mareš, 1995)

4.1 Principy efektivní komunikace

Kopřiva s kolektivem autorů (2016) vystihují osm principů efektivní komunikace:

- **Zůstat v přítomnosti** – v komunikaci se má zaměřovat na současnost, co je nyní. Hlavní je, nevracet se do minulosti a neupozorňovat na dřívější chyby;
- **Setrvat u problému a nehodnotit osobu** – vyhýbat se ironii, srovnávání, shazování a vydírání. Postačí upozornění na daný problém a co je třeba vykonat pro řešení;
- **Sjednat smysluplnost** – místo řečnických otázek, rozkazů a instrukcí se v komunikaci objevují zejména jasné informace;
- **Poskytovat prostor** – jde především o nabídku spoluúčasti na řešení problému a možnost volby;
- **Orientovat se na klady** – cílem je komunikovat a chovat se pozitivně s možností využití pozitivního popisu;
- **Dbát na emoce** – v rozhovoru se projevuje empatická reakce, mírní se tím negativní emoce;
- **Šetřit slovy při poskytování požadavků** – záměrem je neužívat poučování, ale jasné informace a očekávání;
- **Kontrolovat si tón hlasu** – jde o to, aby hlas nezněl ironicky, nebo nadřazeně. Hlas by měl být vždy milý a laskavý, popřípadě věcný.

4.2 Formy informovanosti rodičů

Komunikace se mezi rodiči a učiteli realizuje různými způsoby. Mezi ně patří zejména třídní schůzky, osobní kontakt, žákovské knížky, mail či telefon a akce pořádané pro rodiče. Některé způsoby jsou formalizované, jiné se odehrávají tváří v tvář, v jiných případech se rodiče s učiteli osobně nesetkají. Mezi nepřímé formy komunikace patří právě vzkazy v žákovské knížce, nebo telefonování. (Šed'ová In Rabušicová, 2009)

Čapek (2013) řadí mezi nejobvyklejší způsoby informování **osobní setkání**. Feřtek (2011) zastává názor, že by rodiče ani učitel neměli vzkazovat zprávu po dítěti. Může se stát, že ji dítě zkreslí, nebo přetlumočí nepřesně. Výsledkem je nedorozumění. Komunikace mezi učitelem a rodičem by měla být příjemná. Učitel by však neměl volat rodiče do školy při jakémkoliv problému. Má respektovat čas rodičů stejně jako rodiče respektují pracovní čas učitele. Feřtek proto doporučuje objednat se předem například prostřednictvím emailu.

Vedle osobního setkání je velmi populární komunikace **psanou formou**. Jednotkou písemné komunikace je útvar zvaný text. Samostatný písemný projev je na rozdíl od ústního propracovanější jak myšlenkově, tak gramaticky. I proto je považován za vyšší formu dané komunikace. Výhodou je, že psaný text nezanikne. Člověk se k němu může neustále vracet. (Gavora, 2005)

Čapek (2017) pokládá za tradiční formu přenosu informací **nástěnku**. Škola dbá na to, aby byla nástěnka umístěna na vhodných místech. Měla by nést vhodné logo a přehledný a čtivý text. Ve své publikaci (2013) klade Čapek důraz na vzhled a vhodné umístění nástěnek. Školy by měly využívat venkovní nástěnky a nástěnky na chodbě školy. Na nich by se měly mimo jiné nacházet i obrázky a fotografie.

Pomocí nástěnek může škola informovat rodiče o programu ve škole a třídních schůzkách. Prostřednictvím nástěnky může škola poděkovat rodičům za případnou pomoc. Je důležité nástěnku aktualizovat. (Krejčová, Kargerová, 2003)

Informace o škole a mimoškolních aktivitách, nebo o učitelském sboru se rodiče mohou dočíst v **letáčcích, brožurách a příručkách školy**. V některých školách se mohou rodiče setkat se zpravodajem, nebo novinami. Kde se dozví aktuality a informace

o připravovaných, nebo již proběhlých událostech či akcích. Často se zde zařazují i hlavolamy, hádanky nebo rébusy. (Krejčová, Kargerová, 2003)

Vedle médií³ tiskových (časopisy, brožury, plakáty,...) existují i elektronická. Mezi ty patří stále populárnější **internet**. Podstatou internetu je předávání informací mezi počítači. Jedná se o moderní komunikační nástroj. (Musil, 2007)

Základní školy si stále ještě neuvědomují, že internet patří mezi nejrychlejší formy komunikace. Buď u rodičů podceňují počítačovou gramotnost, nebo ji sami nedokáží efektivně využívat. Rodiče mohou se školou lépe komunikovat, pokud je škola naučí používat internet. Ten může sloužit jako komunikační nástroj a zdroj informací o škole a vzdělávání žáků. (Čapek, 2017)

Dle Čapka (2017) je také důležité, aby měli rodiče prostor využívat **webové stránky školy** jako komunikační nástroj. Na některých školách se mohou rodiče dokonce podílet na vzniku oficiálních stránek školy. Musil (2007) se domnívá, že stránky ústavů, úřadů, nebo institucí jsou nejdůležitějším zdrojem informací.

Na webových stránkách školy mohou rodiče dohledat mnohé informace o škole. Pro rodiče vyhledávanější jsou výsledky žáků, nebo informace ke školním soutěžím a akcím. Na webových stránkách některých škol se může objevovat i fotogalerie. (Benišková, 2007)

Mezi moderní způsoby komunikace patří **e-mail**. Pokud mají všichni rodiče možnost používat e-mail, měl by učitel tento komunikační způsob využívat. Učitel by měl být při psané formě projevu obezřetný a psát přátelsky a zdvořile. (Čapek, 2013)

Krejčová, Kargerová (2003) uvádí, že rodiče používají e-mail, nebo telefonní spojení v situacích, které potřebují rychle vyřešit.

Šedřová, Čiháček (In Rabušicová, 2004, s. 72) popisují **komunikační platformy**⁴ v šetření. Prostřednictvím výsledků daného šetření přináší autoři výčet komunikačních platforem a jejich pravidelnost užívání podle základních škol. Jako výzkumnou metodu zvolili dotazník. Do výzkumného souboru zahrnuli ředitele základních škol, jejichž úkolem

---

³ Média je označení technických prostředků a sociálních systémů, které slouží k hromadné komunikaci. (Musil, 2007)

⁴ Tyto platformy představují oblast, ve které se odehrává komunikace.

bylo uvést, jak často v předešlých dvou letech používali danou komunikační platformu: „*pravidelně (hodnota 1), občas (hodnota 2), vůbec ne (hodnota 3).*“

Tabulka 1. Komunikační platformy⁵

Platforma	N	průměr
Třídní schůzky	198	1,0
Připravenost vedení školy poskytnout rodičům informaci na požádání kdykoli	194	1,0
Informace podávané na začátku školního roku	192	1,1
Záznamy v žákovských knížkách	195	1,1
Pracovní sešity dítěte a ukázky jeho prací	194	1,3
Konzultační hodiny učitelů	196	1,4
Nástěnky pro rodiče u vchodu do školy	190	1,4
Časopisy, bulletiny, informační letáčky, občasníky	188	1,8
Dny otevřených dveří	190	1,8
Písemná zpráva o dítěti s hodnocením jeho výsledků, snahy, chování	185	1,8
Konzultační hodiny vedení školy	179	1,9
Možnost přítomnosti rodičů při vyučování	189	1,9
Ankety pro rodiče, zjišťující jejich názory na chod školy	185	2,3
Videonahrávka seznamující s chodem školy	186	2,6
Videonahrávka dítěte při práci ve vyučování	182	2,8
Videozáznam průběhu vyučovacího dne v konkrétní třídě	183	2,9

Do komunikační platformy **pravidelné** patří platformy s průměrem 1,0. Jsou to třídní schůzky a připravenost školy podávat informace rodičům v průběhu celého roku. Do **spíše pravidelných** zahrnují aktivity s průměrem 1,1 – 1,4, například žákovské knížky, konzultační hodiny, nástěnky. Průměrem 1,8 – 1,9 se vyznačují platformy **občasné**. Mezi ně patří letáčky a časopisy, dny otevřených dveří, nebo přítomnost rodičů ve vyučování. Poslední skupinu představují platformy **spíše nerealizované**, jako jsou ankety pro rodiče a videonahrávky.

4.3 Třídní schůzka

Čapek (2013) řadí třídní schůzky k nejvýznamnější interakci mezi školou a rodiči. Jsou určeny k vytváření školního společenství, které vede ke zkvalitnění vztahů mezi rodiči a učiteli. Na třídních schůzkách může docházet k účasti rodičů na aktivitě školy. Nemělo by se jednat pouze o místo, kde se rodiče pouze informují o známkách, měli by zde také sdělovat své názory nebo stížnosti.

⁵ Zdroj: Rabušicová, 2004

Šed'ová, Čiháček (In Rabušicová, 2004) uvádí, že třídní schůzka je převládající základ komunikace mezi školou a rodiči. Třídní schůzky se pořádají pravidelně, jedná se tedy o **tradiční událost**. Autoři zmiňují také neúčast rodičů na schůzkách, která se může vázat s nezájmem o školu, nebo s nezájmem o vzdělávání dítěte. Třídní schůzky se na základních školách uskutečňují zpravidla čtyřikrát do roka. Jelikož je to spojené s uzavíráním klasifikace, jedná se zejména o seznamování rodičů s prospěchem dítěte.

Pokud se rodiče pravidelně zúčastňují třídních schůzek, dávají tím najevo, že se zajímají o školu. Záleží jim na školních výsledcích žáka a berou je vážně. Učitel takové rodiče považuje za spolupracující a za důvěryhodné. V případě potíží nebo připomínek bude více naslouchat. Učitel může k dítěti takových rodičů přistupovat rozdílně. Někteří rodiče mohou vnímat třídní schůzky za zbytečné. Může se ale stát, že se bude řešit něco důležitého. (Beníšková, 2007)

Šed'ová (2009) popisuje třídní schůzky v rámci svého výzkumu. Obvyklou podobou třídních schůzek jsou **hromadná střetnutí** rodičů s učitelem. Rodiče třídní schůzky chápou jako formální záležitost. Autorka zdůrazňuje, že je důležité respektovat soukromí rodičů a žáků. Učitel na třídních schůzkách nejčastěji sdělí důležité informace, nebo v případě potřeby vybírá peníze.

Šed'ová, Čiháček (In Rabušicová, 2004) doplňují, že v první části třídních schůzek učitel zastupuje školu jako celek a sděluje informace, které se týkají všech.

Po takovém setkání následují **individuální konzultace**. Ty jsou časově náročné. Rodiče musí počkat, až na ně přijde řada. Proto je vhodné, aby učitel naznačil, jestli právě s těmi rodiči potřebuje mluvit. (Šed'ová, 2009)

Lepkowska (2019) uvádí, že místo sdělování pokroků a úspěchů dítěte by mělo jít spíše o **sdílení informací**. Třídní schůzky by tak měly být založeny více na partnerství mezi školou a rodiči. Hlavní by měla být diskuze, která by byla zaměřená spíše na učitele a na podporu učení dětí. Autorka uvádí, že neexistuje mnoho výzkumů, které by prokázaly účinnost třídních schůzek. Zejména proto, že schůzky jsou pro školy povinné – školy je pořádají a rodiče je navštěvují.

O této problematice třídních schůzek se ve svém díle zmínil i Feřtek (2011). Ten uvádí, že učitel většinou bere třídní schůzky jako pracovní povinnost a rodič jako povinnost rodičovskou.

Školy považují účast rodičů ve škole za důležitou věc. Z různých druhů spolupráce pokládají třídní schůzky za nejintimnější a nejintenzivnější. Pro učitele to může být situace velmi stresující. Je vhodné, aby měli rodiče předem přichystané otázky, na které se chtějí učitelů zeptat. (Lepkowska, 2019)

Čapek (2013) určil několik důvodů, proč jsou třídní schůzky podstatné. Je důležité zamýšlet se nad těmito schůzkami a snažit se je zkvalitnit a hlouběji propracovat.

Třídní schůzka:

- je pokládána za nejdůležitější způsob komunikace se školou;
- by měla vést k pocitu vzájemnosti se školou, podílet se na vytváření školního společenství a zkvalitňovat školní klima;
- je událost, na které se setkávají rodiče s jinými rodiči;
- může být využita k představení školy a její propagace;
- může být pro učitele velmi obtížná;
- nemusí být z důvodu nepřipravenosti učitele prováděna kvalitně.

Feřtek (2011) popisuje **Balíček první (školní) pomoci**. Tento balíček mohou využít školy, které chtějí zlepšit způsob komunikace mezi rodiči a školou, ale nechtějí provádět velké změny v organizaci třídních schůzek. Zahrnuje několik opatření:

- Rodič se má dostat do kontaktu pouze se známkami svého dítěte. Učitel by se neměl za žádných okolností vyjadřovat k prospěchu daného žáka před ostatními, nebo nechat obíhat dokument se známkami jednotlivých žáků;
- Neměl by se také vyjadřovat k rodinné situaci, nebo zdravotnímu stavu žáka.

EMPIRICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE A DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Následující kapitola má za úkol popsat design daného výzkumu. Kapitola jednotlivě charakterizuje jeho důležité náležitosti. Jednou z nich je cíl výzkumu. Blíže také představuje zvolené výzkumné metody a charakterizuje výzkumný soubor jakožto významný faktor výzkumu.

S ohledem na problematiku jsme využili jeden ze základních výzkumných designů – **případovou studii**. Švaříček, Šedřová (2007) udávají, že jednou z forem pochopení složitého jevu je právě detailní studium. Studie je členěna do **dvou fází** sběru dat. První fází je interview se třemi respondenty. Na to úzce navazuje anketa pro rodiče.

Schéma 2. Fáze sběru dat⁶

5.1 Cíl výzkumu

Cíle jsou charakterizovány podle třídění Maxwella (2005):

Cíl intelektuální

Cílem výzkumného šetření je prozkoumat a popsat, jak v současnosti funguje spolupráce rodičů a učitelů ze Základní školy v Jalubí. Zároveň chceme poukázat na rozdílnosti, při nahlížení na tuto problematiku z různých pozic.

---

⁶ Zdroj: Vlastní zpracování

Cíl praktický

Výzkum může danou školu velmi obohatit v dané problematice. Může se jednat o zpětnou vazbu pro ředitele dané školy. I z důvodu toho, že mezi respondenty jsou jak učitelé, tak rodiče. V případě potřeby může škola nastavit opatření, kterými by se vyhnula určitým chybám.

5.2 Výzkumné metody

Základní škola, o kterou se zajímáme v této empirické části, je malou vesnickou školou. Chceme se v ní zabývat danou problematiku do hloubky. Z toho důvodu jsme zvolili metodu kvalitativní. Technikou polostrukturovaného rozhovoru jsme zjišťovali informace, které povedou k výsledkům daných výzkumných otázek.

5.2.1 Charakteristika výzkumné techniky

Rozhovor (interview) se řadí mezi techniky, které se nevztahují k písemným projevům respondentů. Zaměřuje se na ústní komunikaci. Někteří autoři popisují rozdílnost mezi pojmem rozhovor a interview. Rozhovor podle nich představuje komunikaci volným stylem. Zatímco interview je příznačné pro připravený a strukturovaný postup. Avšak existuje skupina autorů, kteří označují obě pojetí za interview. S tím rozdílem, že pro odlišení používají pojmy jako strukturovaný a polostrukturovaný. (Pelikán, 2011)

V polostrukturovaném rozhovoru mají respondenti k otázkám různé možnosti odpovědí. Také se od nich očekává vysvětlení. Největší výhodou metody rozhovoru je možnost komunikovat osobně. Poskytne to možnost hlubšího porozumění motivů a názorů respondentů. (Chráška, 2016)

5.2.2 Realizace výzkumné metody

Nejdříve jsme kontaktovali ředitelku dané školy emailovou zprávou, prostřednictvím které jsme ji seznámili se skutečností a požádali o spolupráci při pedagogickém výzkumu. Po dohodě touto online cestou jsme přistoupili k osobnímu setkání. Tam jsme si promluvili o podrobnějších náležitostech výzkumu. Poté jsme se dohodli na spolupráci a v blízké budoucnosti jsme si stanovili datum na rozhovor. Na rozhovory jsme si vyhranili dva dny.

První den jsme uskutečnili rozhovor s paní ředitelkou. V tomto dnu zároveň proběhla domluva týkající se rozhovorů s paními učitelkami. Ty se odehrály hned druhý den.

Při rozhovoru jsme se řídili důležitými zásady či pravidly, které popisuje ve své publikaci Chráska. Existuje mnoho podnětů, které mohou narušit rozhovor. Proto je důležité některým předcházet a vyvarovat se tak možných chyb.

Chráska (2016) stanovil nejdůležitější **zásady pro uskutečnění rozhovoru**:

- Rozhovor by se měl odehrávat za příhodné situace, ve vhodném prostředí a ve vyhovujícím časové době. U rozhovoru by neměl být nikdo cizí;
- Mělo by se začínat obecnějšími otázkami;
- Je potřeba odolávat vlivu psychologických faktorů;
- Je nutné tvořit náležité podmínky pro navázání kontaktu;
- Rozhovor by se měl přesně zaznamenávat.

Před rozhovorem jsme s respondentem **navázali kontakt**. Na začátku rozhovoru byl každý z respondentů seznámen s tématem a cílem diplomové práce. Je nezbytné, aby rozhovor probíhal v **prostředí**, kde se respondent cítí uvolněně a klidně. Takové prostředí nám představovala v prvním rozhovoru kancelář a v dalších kabinet. Na rozhovor jsme si vyhranili dostatek času a po celý čas jsme byli s respondentem o samotě. S každým respondentem trval rozhovor 20 minut.

Otázky byly pro všechny respondenty zcela **srozumitelné a jasné**. Postupovali jsme od obecnějších otázek ke konkrétním situacím. U všech rozhovorů byly zaznamenávány odpovědi a poznámky do vytištěného formuláře s předem přichystanými otázkami. Zároveň byl celý rozhovor **nahráván** na diktafon mobilního telefonu. Předem byli respondenti samozřejmě ujištěni, že nahrávky jsou jen pro potřebu zpracování, aby mohl být posléze rozhovor přepsán bez toho, aniž by byly nějaké podstatné informace opomenuty.

Z důvodu **zachování osobních údajů** nebyla jména, která byla zmíněná v rozhovorech, udávána. Byli nahrazeny slovem rodič/rodiče.

Vedle rozhovorů byla vytvořena také **anketa pro rodiče**, abychom na situaci pohlédli i z druhé strany. Pelikán (2011) popisuje anketu jako možnou verzi dotazníku. Od toho se anketa liší tím, že respondenti na ni odpovídají naprosto nezávazně. Tedy

jenom tehdy, pokud jsou motivováni vhodnou formou, například pokud je daná problematika zajímavá. Pelikán (2011, s. 115) doplňuje, že: „Anketa také bývá zpravidla i rozsahem užší než dotazník a obsahově bývá zaměřena většinou na určitý úžeji vymezený problém.“

Abychom rodiče alespoň z části motivovali, zvolili jsme formát A5, který obsahoval pouze 6 krátkých otázek. Tyto otázky byly voleny tak, aby byly pro rodiče srozumitelné a oni tak mohli odpovídat v heslech či odrážkách. Na poslední otázku⁷ mohli odpovědět pouze ano, nebo ne. Nebylo záměrem, aby se v nějakém případě vyjadřovali k určité situaci. Není na místě řešit nějaké konkrétní rozpory.

Otázky byly v jak rozhovoru, tak v anketě koncipované **od obecnějšího** – za jakých situací a jakým způsobem probíhá komunikace s rodiči, **ke konkrétnímu** – jak přesně probíhají třídní schůzky a jak se mohou rodiče účastnit dění ve škole. Otázky se mohou roztrdit do 3 kategorií:

- 1) kategorie: Komunikace;
- 2) kategorie: Třídní schůzky;
- 3) kategorie: Zapojení rodičů.

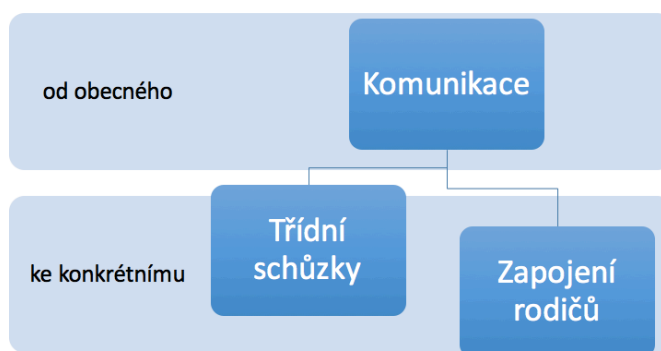

Schéma 3. Koncept otázek⁸

5.3 Výzkumný soubor

Základní soubor výzkumu se týká pedagogů Základní školy a Mateřské školy Jalubí a také rodičů všech žáků, kteří navštěvují tuto školu.

⁷ „Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství?“

⁸ Zdroj: Vlastní zpracování

Výběr výzkumného souboru byl záměrný s ohledem na danou problematiku. Jednalo se o učitele a rodiče 5. třídy. V 5. třídě je celkem 16 žáků a vyučují zde tři paní učitelky. Rodiče současných žáků 5. třídy mají nejširší zkušenosti, co se týče kooperace s učiteli.

Tabulka 2. Výzkumný soubor⁹

	Základní soubor	Výběrový soubor	Procento
Pedagogové	7	3	42,86 %
Rodiče	16	12	75,00 %
Celkem	23	15	65,22 %

Tabulka 3. Charakteristika respondentů¹⁰

Respondenti	Charakteristika
Respondent A	Ředitelka Základní školy a Mateřské školy Jalubí. Paní ředitelka je zároveň učitelkou matematiky v 5. třídě.
Respondent B	Třídní učitelka 5. třídy na Základní škole a Mateřské škole Jalubí. Ve své třídě učí většinu předmětů.
Respondent C	Třídní učitelka 4. třídy na Základní škole a Mateřské škole Jalubí. Zároveň učí v 5. třídě dva předměty – informatiku a vlastivědu. Na škole vede také atletickou přípravku.
Respondent D	Rodiče žáků 5. třídy, kteří navštěvují Základní školu a Mateřskou školu Jalubí.

5.3.1 Základní škola Jalubí

Zřizovatelem školy je obec Jalubí¹¹. Základní škola a Mateřská škola Jalubí je vesnická škola na okraji obce s kapacitou okolo **150 žáků**. Jedná se o neúplnou školu, kterou navštěvují žáci od prvního do pátého ročníku. Škola má celkem pět tříd. V roce 2016 byla z důvodu nárůstu počtu žáků k hlavní budově přistavěna další budova, ve které

⁹ Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁰ Zdroj: Vlastní zpracování

¹¹ Obec se nachází ve Zlínském kraji, poblíž Uherského Hradiště.

se nachází dvě třídy a počítačová učebna. Součástí školy je také mateřská škola, která sídlí ve dvou budovách ve středu obce.

Pedagogický sbor je složen z 9 členů – ředitelka, šest učitelek, asistent pedagoga a vychovatelka.

Základní škola využívá pro tělesnou výchovu místní kulturní dům, který je pro tento účel vybaven. Za školou také nově vzniklo multifunkční hřiště. Žáci mohou po vyučování navštěvovat školní družinu, která má kapacitu 45 dětí.

Základní škola pořádá velkou spoustu **akcí**, které podněcují spolupráci mezi rodiči a školou a zlepšují tak jejich vztahy. Stejně tak podporují mezilidské vztahy mezi rodiči. První akcí školního roku je Dýňové odpoledne, kde si žáci se svými rodiči tvoří strašidelné dýně. S těmi se pak mohou účastnit soutěže. V období Mikuláše se v obci rozsvěcuje vánoční strom a koná se vánoční jarmark. Tato akce je širokým okolím velmi oblíbená. Žáci vystupují s vánočními písněmi, u kterých je na hudební nástroje doprovázejí paní učitelky. Tato akce vzbudí u lidí vánoční náladu, kterou mohou podpořit nákupem vánočních výtvorů samotných žáků. Tuto akci organizují všechny složky obce včetně školy.

Koncem června se ve škole uskutečňuje schůzka určená pro rodiče budoucích prvňáčků. Už v tuto dobu se škola snaží o navázání vztahů s rodiči. Úvodní třídní schůzka je pravidelně na začátku školního roku, kdy se rodiče dozví potřebné informace.

O finanční podporu Základní školy a Mateřské školy Jalubí se stará **spolek SRPŠ**. Členové spolku jsou zákonní zástupci dětí, které navštěvují tuto školu. Voleni jsou minimálně dva zástupci za každou třídu. Jejich úkolem je pořádání akcí – Mikuláš ve škole, Maškarní ples a Dětský den. Mimo to předávají informace z jednání zákonným zástupcům.

Školní vzdělávací program

„Žák není nádoba, která se dá naplnit, ale pochodeň, která se dá zapálit.“

Vyučuje se zde podle Školního vzdělávacího programu PAPERSEK – cesta do života. Škola se snaží:

- *„Být pozitivní vůči žákům;*
- *podněcovat žáky k tvořivé práci;*
- *při výuce využívat zkušeností žáků;*
- *klást důraz na motivaci žáků k učení;*
- *vychovat všestranně rozvinutou osobnost;*
- *vychovat člověka komunikativního a schopného spolupráce;*
- *vychovat myslícího, tvořivého a mravně odpovědného člověka;*
- *poskytovat kvalitní základní vzdělání zaměřené na aktivní dovednosti žáků;*
- *připravit žáka k pozitivnímu přístupu k celoživotnímu vzdělávání;*
- *mít se žáky partnerský vztah;*
- *dbát na to, aby žáci nebyli přetěžováni;*
- *učit žáky poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi;*
- *vytvářet prostředí, ve kterém se žáci cítí dobře a chtějí se učit, které dává prostor pro žákovu seberealizaci a sebedůvěru;*
- *dát žákům přiměřený čas k učení a vést je k trvalejšímu osvojení vědomostí.“*

Zdroj: ŠVP Paprsek – Cesta do života

5.3.2 Historie Základní školy

Není známo, kdy přesně základní škola v obci vznikla. Za počátek se pokládá rok **1706**, kdy vznikl výpis z velehradské matriky. První základní škola v obci stála původně na místě, které již není známo. Poté se v roce 1808 začala stavět nová škola. V současné době se jedná o budovu obecního úřadu.

Dekret Marie Terezie z roku 1774 přinesl školní řád, který změnil obecné školství. Děti byly povinny navštěvovat školu v daném obvodu. Povinná školní docházka byla ustanovena od 6 do 12 let. Děti se učily náboženství, číst, psát a počítat. Školu podporovala velehradská vrchnost. Z důvodu vyššího počtu žáků se v roce 1923 škola rozšířila z původně pětileté na sedmiletou.

Průlomovým rokem je rok 1936, kdy bylo do tříd instalováno elektrické světlo. Škola vlastnila promítací přístroj a rozhlasový přijímač. Roku 1941 byla mezi vyučovací předměty zavedené povinné hodiny německého jazyka. O dva roky později byla ke škole založena také Lidová škola zemědělská.

Po válce se škola potýkala s nedostatkem učitelů. Z toho důvodu musel být 5. – 8. ročník sjednocen do jedné třídy. Po pěti letech působení byla zrušena Lidová škola zemědělská. Zároveň byla otevřena první a druhá třída pobočky střední školy v Traplicích. V roce 1949 se odehrálo otevření třetí třídy střední školy. O rok později i čtvrté třídy. V rámci modernizace byl ve škole zapojen telefon, rozmnožovací stroj a také stroj psací. Základní škola byla od roku 1951 devítiletá. Až o 9 let se změnil název na Základní devítiletou školu.

Škola se stávala nevyhovující, proto v roce 1964 vznikaly snahy o **stavbu nové školy**. Už roku 1967 se odehrálo položení jejího základního kamene. Ta byla otevřena již 3 roky na to. Zrušil se druhý stupeň, takže budova sloužila pouze pro 1. – 5. třídu. Roku 1980 se dokonce první stupeň změnil na čtyřtřídní. Pětitřídní se opět zavedl až v roce 1996. (Jalubí, 2015)

5.4 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumný problém byl definován následovně: **Jak se komunikace odráží na spolupráci mezi učiteli primární školy (školou) a rodiči?** Tento problém ovšem zaujímá širokou oblast zájmu. Proto jsme ho vymezili na konkrétní primární školu.

Byly stanoveny následující deskriptivní **výzkumné otázky** v závislosti na tématu práce. Výzkumné otázky nám pomohou k uskutečnění cílů výzkumného šetření.

- **VO1:** V jakých situacích nastává komunikace mezi školou a rodiči?
- **VO2:** Jak nahlízejí učitelé a rodiče na způsoby komunikace při spolupráci?
- **VO3:** Jakou formou probíhají třídní schůzky?
- **VO4:** Jak se rodiče zapojují do dění školy?

5.5 Charakteristika analýzy rozhovorů

V prvním kroku jsme přenesli rozhovor ze zvukového (audiozáznamu) do textového formátu. Tento proces se nazývá **transkripce**.

Rozhovory jsme analyzovali prostřednictvím metody **otevřeného kódování**. Švaříček, Šed'ová (2007, s. 211) uvádí: „*Kódování obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje.*“

Po kódování jsme zvolili techniku „**vyložení karet**“, kterou ve své publikaci popisují autoři Švaříček a Šed'ová (2007). Kategorie kódu se uspořádají do určitého obrazce, či linie. V závislosti na tom se vytvoří text, který bude vyprávět o obsahu daných kategorií. Ty dávají názvy pro samotné kapitoly.

6 ANALÝZA DAT

V této kapitole se budeme zabývat analýzou získaných dat jednotlivých rozhovorů. Zjištěná data analyzujeme proto, abychom došli k určitému závěru a cílům práce. Nevystačíme si proto pouze s nasbíranými daty. Musíme je zpracovat a analyzovat takovým způsobem, abychom prověřili výzkumný problém a dokázali odpovědět na výzkumné otázky.

Prostřednictvím kvalitativní metody a formy rozhovoru jsme přistoupili k metodě otevřeného kódování. Kódování bylo námi zpracované metodou papír a tužka. Rozhovory jsme si vytiskli a kódy ručně podtrhávali a vepisovali. Po vytvoření mnoha kódů jsme následně vytvořili kategorie. Ty jsme zpracovali pomocí techniky vyložení karet.

U analýzy každého z rozhovorů jsme vytvořili schéma, které znázorňuje všechny kategorie a jejich spojitosti. U každé kategorie jsme vytvořili schéma, které značí, jaké kódy jsou v této kategorii obsaženy. Všechna schémata jsme vytvořili v programu Microsoft Visio, pomocí kterého je možné vytvářet mnoho diagramů, mimo jiné i profesionálních. Program diagramy efektivně spojuje s daty.

6.1 Analýza rozhovoru s respondentem A

Na základě příslušných kódů, obsažených v rozhovoru s respondentem A, jsme vytvořili celkem **čtyři kategorie**:

- 1) Způsoby komunikace;
- 2) Angažovanost rodičů;
- 3) Aktivity školy;
- 4) Problémy.

Dané kategorie jsme zaznamenali do schématu, který představuje spojitost jednotlivých kategorií.

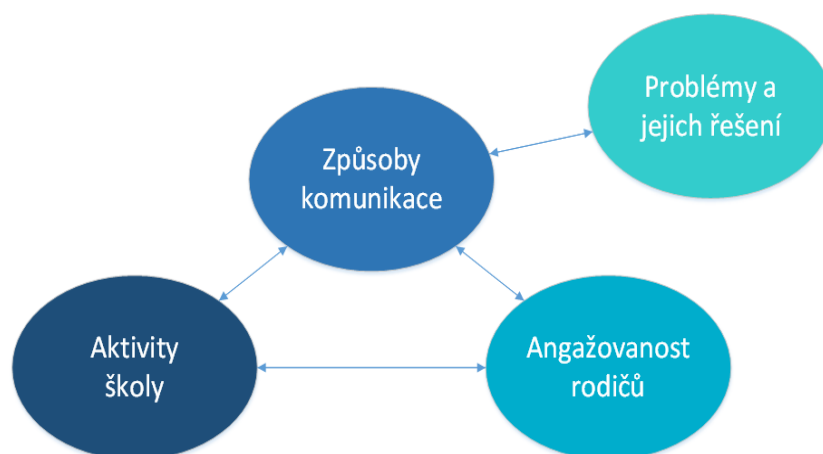

Schéma 4. Kategorie rozhovoru s respondentem A¹²

V příslušném schématu jsme vycházeli z kategorie **způsoby komunikace**. Z toho se odvíjí vše další. Tato kategorie úzce navazuje na **angažovanost rodičů**. Pokud komunikace mezi nimi a učiteli nebude fungovat, tzv. nebude efektivní, jen těžko se budou rodiče aktivně zapojovat do dění školy. Pokud ale v komunikaci nebude žádný problém, naopak budou chovat určité sympatie k učitelům, pak je velmi pravděpodobné, že se rodiče zapojí. Tím se dostáváme k další kategorii, kterou jsou **aktivity školy**. Škola díky zapojení rodičů může organizovat mnohem více akcí. Pomoc ze strany rodičů je u školy velmi vážená. Aktivity školy jsou ve schématu propojeny zpět se způsoby komunikace. Aby tato kategorie byla naplněna ke spokojenosti jak školy, tak rodičů, je důležité, aby mezi nimi fungovala komunikace a zpětná vazba. Je výhodné se nad akcí pozastavit a zkonzultovat ji. Pomyslný koloběh rozšiřujeme o kategorii problémů. **Problémy** vycházejí z již zmíněných způsobů komunikace. Problémy se mohou naskytnout u rodičů velmi často. Vychází například z komunikace s učiteli (školou). Může dojít k nedorozumění popř. k dalším chybám komunikace. Pokud je to menší problém, který spadá do kompetence třídní učitelky, řeší se právě s ní. Může se stát, že problém je většího rázu, v tom případě rodiče kontaktují ředitelku školy.

¹² Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 1: Způsob komunikace

Schéma 5. Respondent A – 1. kategorie¹³

V dané kategorii usilujeme o bližší poznání způsobů komunikace ředitelky školy. Chceme zjistit, jaký způsob nejvíce preferuje a proč. V dnešní době existuje více cest ke spojení s rodiči. Podle Čapka (2013) je však nejobvyklejším způsobem osobní setkání. Feřtek (2011) však doplňuje, že by rodiče neměli být do školy voláni příliš často. Volba způsobu komunikace vyplývá i z důvodu toho, jaký problém je projednáván. Z důvodu postavení ředitelky školy se domníváme, že řeší závažnější problémy, proto využívá osobnějších způsobů komunikace.

Respondent přistupuje ve většině případů k **osobnímu setkání**. Je to zcela na místě. Protože řeší větší problémy, problémy opakující se, nebo problémy výchovného a výukového rázu. Na tuto osobní schůzku zve rodiče **telefonicky**. Do způsobů komunikace, které nijak nevyužívají přímého kontaktu rodičů, patří **elektronická komunikace** (e-mail a elektronická žákovská knížka). K setkání s rodiči dochází také na akcích, které pořádá škola. Učitel s rodiči komunikuje na třídních schůzkách. Respondent sděluje: „*My máme vlastně v září hromadnou schůzku a potom v listopadu a dubnu je individuální schůzka. Na individuální schůzce je pouze učitel, rodič a žák.*“

Z uvedené kategorie vyplývá, že osobní komunikace je nejlepší způsob kontaktu s rodiči. Je pravda, že osobní kontakt nám umožní řešit problémy do hloubky. Přicházíme tak k řešení, se kterým jsou spokojeny obě strany. Při elektronickém způsobu komunikace může podle respondenta nastat dohadování a doptávání se. Souhlasíme s tím, že může dojít k nedorozumění. Prostřednictvím zprávy nejde mnohdy vyjádřit postoj či návrh na řešení problému.

---

¹³ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 2: Angažovanost rodičů

Schéma 6. Respondent A – 2. kategorie¹⁴

Záměrem kategorie je zjistit, jak ředitelka školy nahlíží na zapojení rodičů do dění školy. Jaké způsoby preferují rodiče a jestli spoluprací se školou vznikají nějaké výhody. Ať už se jedná o výhody pro školu, nebo pro rodiče. Na základě teoretické části předpokládáme, že spolupráce rodičů se školou by se měla orientovat právě na zájmy dítěte. Chtěli bychom zjistit, jestli spolupráce rodičů opravdu směřuje k prospěchu a zájmu žáků.

Na škole je založeno **SRPŠ**. V řadách rodičů ale zájem o to být členem tohoto spolku výrazně upadá. Respondent uvádí: „*Vždy to skončí pouze na pár rodičích, kteří se snaží.*“ Na druhou stranu můžeme říct, že ne ve všech oblastech zájem upadá. Jeden z rodičů si dokonce založil **kroužek**, kde se žáci vzdělávali se v oblasti chovatelství domácích zvířat. Rodiče se taky mohou podílet na **tvořivých činnostech**. Rodinné příslušnice žákyně pomohly vyzdobit školu velikonoční tematikou, kde začlenily i ručně malované kraslice. Jedna paní přišla žáky seznámit se svou prací, kdy pečce a zdobí perníčky. Respondent popisuje situaci, která značí **nezájem** u některých akcí, které pořádala škola: „*Postupně zájem upadal a nikdo moc tam nechodil a nikdo to nechtěl organizovat.*“

Je možné v závislosti na informacích tvrdit, že rodiče se chtějí angažovat pouze takových akcí, které se jim osobně líbí. Neberou v úvahu to, že některá akce může být pro školu zásadní, nebo jinak důležitá. Škola by mohla začít rodiče nějakým způsobem motivovat. Například začít uspořádávat akce, které by mohly být na podnět právě rodičů.

¹⁴ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 3: Aktivity školy

Schéma 7. Respondent A – 3. kategorie¹⁵

Prostřednictvím dané kategorie chceme zjistit, jaké akce pořádá škola pro své žáky, jejich rodiče, popřípadě širokou veřejnost. Tato kategorie je velmi významnou částí, která se do jisté míry prolíná i s předchozími kategoriemi – způsob komunikace a angažovanost rodičů. Pokud jsme z předešlé kategorie zjistili, že rodiče se angažují v chodu školy, je více než jisté, že se budou účastnit také školních akcí. Aktivity školy jsou nesmírně důležité pro spolupráci mezi učitelem a rodiči.

Krásnou akcí je **Rozsvěcování stromečku** s vánočním **jarmarkem**. Škola má v plánu pořádat akci s názvem **Den s rodinou**. K tomu, aby došlo ke kontaktu s rodiči, škola pořádá každoroční **akademie**. Respondent říká: „*V podstatě setkávání s rodiči probíhá i u sběru papíru, který škola pořádá.*“ Dříve škola pořádala Den dětí. Z důvodu toho, že akce nebyla tak úspěšná, bude nahrazena akcí **Den pro děti**. Bude se zde slavit konec školního roku.

Pro školu jsou akce velmi důležité. Setkávají se na nich učitelé, popř. vedení školy s rodiči a s žáky. Dostávají se do osobního kontaktu a mohou také navazovat určité formální vztahy. Vedení školy je s úspěšností akcí spokojené. Pokud akce dlouhodobě nepřiláká zájemce, škola hledá alternativy a akci upravuje tak, aby zájem rostl a rodiče se s dětmi takových akcí účastnili.

¹⁵ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 4: Problémy a jejich řešení

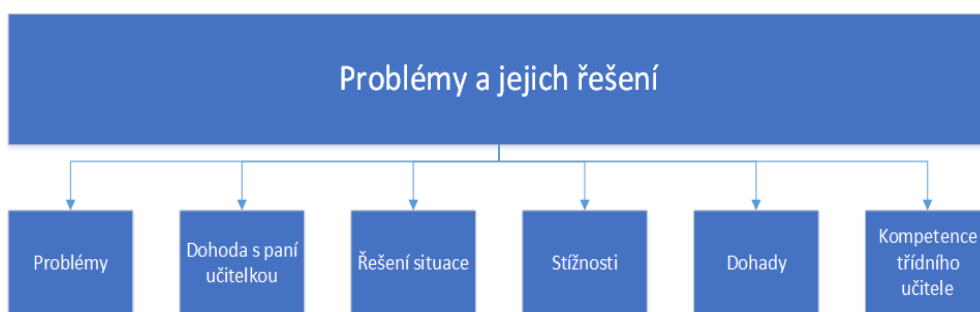

Schéma 8. Respondent A – 4. kategorie¹⁶

V této kategorii usilujeme o bližší nástin problémů, které se mohou vyskytnout, a jejich řešení. Každá škola, resp. pedagog přistupuje k řešení problémů odlišným způsobem. Cílem kategorie je zjistit konkrétnější postupy uplatňující se v řešení problémů.

Respondent uvádí, že problémy řeší tehdy: „ (...) pokud například nastanou **problémy** výchovného, nebo výukového rázu. Může se jednat také o problémy větší (...). Taky pokud se nějaké problémy opakují.“ **Situace** se musí vždy **řešit**. Nejlépe při osobním kontaktu, aby se předešlo zbytečným **dohadům**. Pokud se jedná o problémy všední, řeší je s rodiči a žáky třídní učitelka. Pokud se vyskytnou problémy, které nespádají zcela do **kompetencí třídního učitele**, po **dohodě s paní učitelkou třídní** komunikuje s rodiči a žáky respondent. Kromě problémů s žáky mohou nastat i nedorozumění a **stížnosti**, popř. dotazy ze strany rodičů. Respondent celou situaci popisuje takto: „Víceméně bych řekla, že je to vždycky o tom, že se objeví nějaký rodič - chorobný stěžovatel a ten si stěžuje. Tím, že jsme opravdu malá škola a ten styk s rodiči je každodenní, vyhýbáme se velkým **stížnostem**. Většinou se to vyřeší velice rychle.“

Tato kategorie vypovídá o tom, že řešení problémů a naskytnutých situací je vždy nutné. Je důležité, aby se na daný problém či stížnost vždy zareagovalo a nastavilo se vhodné řešení. Zásadní je, aby každý pedagog věděl, jaké jsou jeho kompetence, co smí řešit a co je vhodné přenechat ředitelce školy.

¹⁶ Zdroj: Vlastní zpracování

6.2 Analýza rozhovoru s respondentem B

Na základě příslušných kódů, obsažených v rozhovoru s respondentem B, jsme vytvořili celkem **čtyři kategorie**:

- 1) Způsoby komunikace;
- 2) Kontakt učitele s rodiči;
- 3) Pomoc rodičů;
- 4) Organizace a průběh třídních schůzek.

Dané kategorie jsme zaznamenali do schématu, který představuje spojitost jednotlivých kategorií.

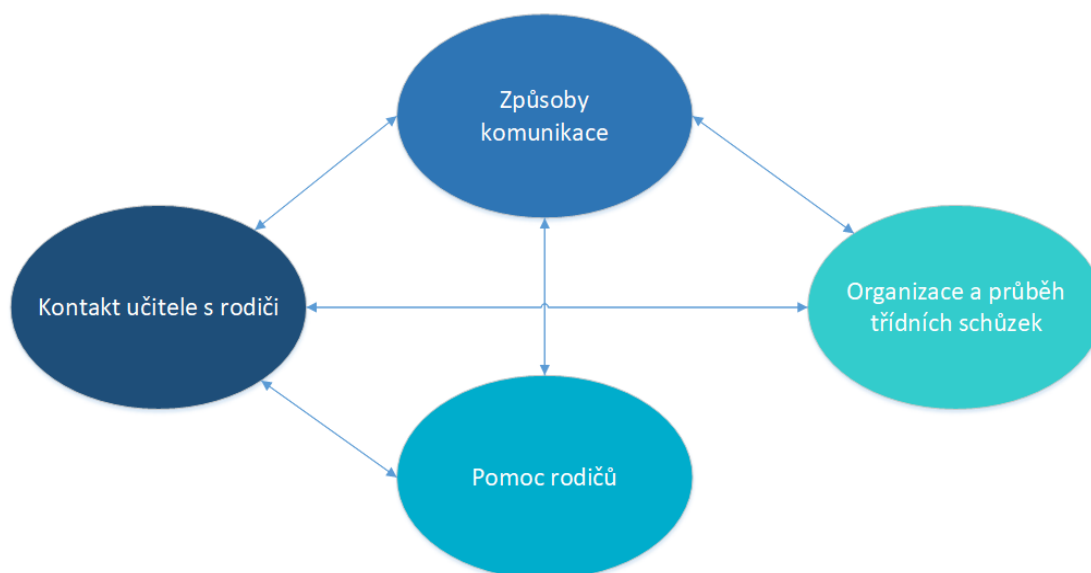

Schéma 9. Kategorie rozhovoru s respondentem B¹⁷

Na pomyslně nejvyšším bodě schématu leží kategorie **způsoby komunikace**. Díky komunikaci může totiž dojít k dalším kategoriím. V závislosti na různých způsobech komunikace dochází ke **kontaktu učitele s rodiči**. V situaci, kdy se učitel potřebuje zkontaktovat s rodičem nebo naopak, si pro to vybírá vhodný způsob komunikace. Pokud komunikace mezi učiteli a rodiči probíhá vhodným způsobem a na vlídné úrovni s porozuměním, je možné, že rodič nabídne škole svou **pomoc**. Ta může taky dále podněcovat další kontakt rodiče s učiteli. Učitel se všemi rodiči pravidelně komunikuje na **třídních schůzkách**. Třídní schůzky jsou také jednou ze způsobů osobní komunikace.

¹⁷ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 1: Způsob komunikace

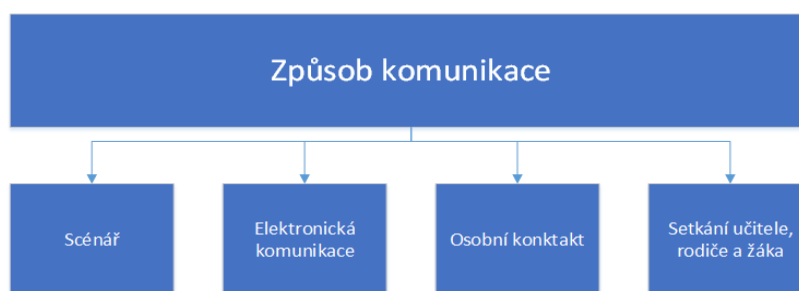

Schéma 10. Respondent B – 1. kategorie¹⁸

Prostřednictvím dané kategorie chceme zjistit, jakým způsobem komunikuje respondent s rodiči. Jestli se přiklání k osobnímu setkání, nebo preferuje elektronickou komunikaci. Respondent jakožto třídní učitel je s rodiči v kontaktu každodenně. Z teoretické části vyplývá, že pokud se jedná o rychlé vyřešení situace či problému, nejvíce se využívá e – mail nebo telefonní spojení. Proto předpokládáme, že se respondent nakloní spíše k těmto způsobům komunikace.

Respondent B preferuje komunikaci s rodiči prostřednictvím **elektronické komunikace**. Jedná se zejména o elektronickou žákovskou knížku, dále pak o e-mail. Pokud ovšem nastane situace, která je potřeba řešit, přistupuje k **osobnímu kontaktu** s rodiči. Kromě toho, že je při řešení problému přítomen **učitel a rodič**, může u toho být také **žák**. Respondent uvádí: „*Žák má možnost se ke všemu vyjádřit. Pokud má nějaký problém, můžeme ho ihned vyřešit. Tady v této trojici můžeme přistoupit k řešení.*“ Respondent využívá tzv. scénáře pro komunikaci s rodiči. Využívá ho na třídních schůzkách. Co potřebuje probrat, říká podle předem připraveného **scénáře**.

Z první kategorie vyplývá, že je respondent s rodiči v neustálém kontaktu a to různými způsoby. Respondent se také snaží vyřešit naskytnuté situace či problémy ve prospěch všech. Při řešení nediskutuje pouze s rodiči, ale i se žákem, který k tomu může říct své. Respondentovi se dostávají informace i z druhé strany problému. Řešení může být proto objektivní.

¹⁸ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 2: Kontakt učitele s rodiči

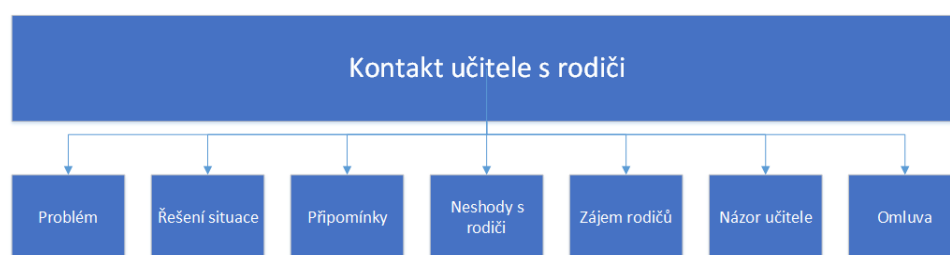

Schéma 11. Respondent B – 2. kategorie¹⁹

V této kategorii usilujeme o představení situací, které si vyžadují kontakt učitele s rodiči. Situace mohou být různorodé. Chtěli jsme zjistit alespoň takové, které jsou pravidelné či velmi časté. Z důvodů společenské různorodosti předpokládáme, že se nebude jednat pouze o setkání v přátelském duchu.

Respondenta rodiče oslovují, pokud mají **zájem** dozvědět se více o prospěchu a chování svého dítěte. Dále pokud chtějí rodiče žáka **omluvit z výuky**. S rodiči je respondent v kontaktu i tehdy, je-li potřeba **řešit** určitou **situaci**. Respondent může mít k žákovi určité **připomínky** a **názory**: „*Můžu rovnou říci před rodičem i dítětem, co mi vadí, co je potřeba zlepšit, co dotáhnout.*“ Na druhou stranu se respondent setkal i s rodiči, se kterými byl **problém vyjít** a vyplynuly určité **neshody**. Ale uvádí také: „*Ve většině případů jsou rodiče pozitivní. Musím říci, že jsou hodně vstřícní. Jsou samozřejmě i výjimky, i když v menším procentu zastoupení.*“

Kategorie ukazuje, že kontakt nepodněcuje pouze jedna strana. Pokud má respondent nějaké připomínky zkontaktuje rodiče a naopak. Pokud má rodič nějaký problém, nebo otázky obrátí se na respondenta. Kontakt může být na přátelské či vstřícné úrovni. Respondent se setkal také s přístupem rodičů ne vždy příjemným.

¹⁹ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 3: Pomoc rodičů

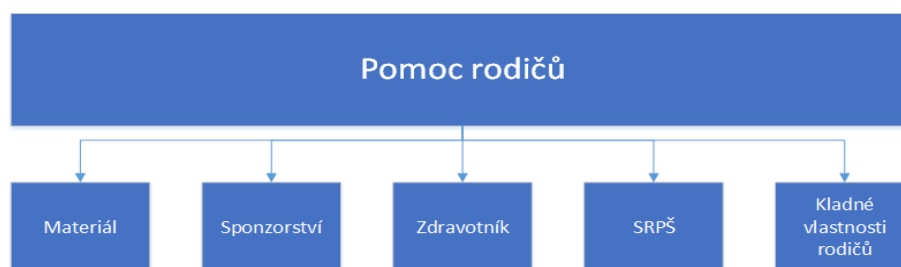

Schéma 12. Respondent B – 3. kategorie²⁰

V souvislosti s danou kategorií jsme chtěli zjistit podrobnosti o tom, jestli jsou rodiče aktivní, co se týče pomoci škole. Z teoretické části vyplývá mnoho způsobů, jak mohou rodiče pomoci. Jakákoliv pomoc je založena na partnerství mezi učitelem a rodičem.

Rodiče se většinou vyznačují **kladnými vlastnostmi** – vstřícností a pozitivností. Škole nabízí pomoc ve formě **sponzorství**. Poskytují například **materiál**, který je ve škole velmi užívaný a potřebný. Respondent uvádí: „*Rodiče nám nosí papíry na kopírování (...), nebo jiné kancelářské potřeby, například euro složky, které hodně užíváme.*“ Popisuje také situaci, kdy se setkala s tím, že rodiče věnovali její třídě čerstvé sladké pečivo přímo z pekárny. Pomoc přichází i ze strany spolku **SRPŠ**. Ten organizuje každoročně pro děti karneval, nebo zafinancuje bruslení pro žáky. Co ovšem respondentovi chybí je **zdravotník**, říká: „*Kdybychom měli lékaře v řadách rodičů, tak bychom ho využili jako zdravotníka při vícedenních výletech.*“

Ze třetí kategorie plyne, že i na menší škole není o pomoc ze strany rodičů nouze. Kdo má možnost nějakým způsobem pomoci, rád pomůže. Každá pomoc se obrátí v radost žáků i učitelů a vedení školy. Respektujeme fakt, že někteří rodiče nemohou pomoci v žádném směru. Jak z finančních, časových, či jakýchkoliv jiných důvodů.

²⁰ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 4: Organizace a průběh třídních schůzek

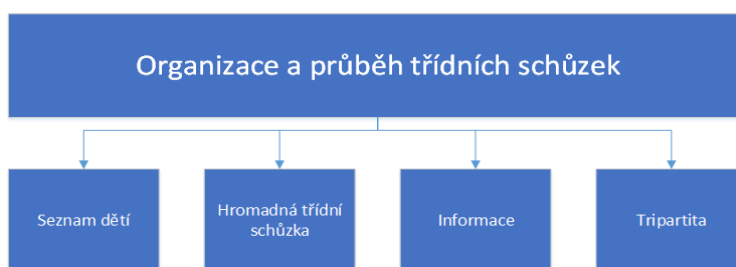

Schéma 13. Respondent B – 4. kategorie²¹

Touto kapitolou chceme nastínit problematiku třídních schůzek. Zjišťovali jsme jejich formu a průběh. Již z předešlých zkušeností jsme věděli, že se třídní schůzky konají odlišnou formou než je běžné.

Na začátku školního roku probíhá vždy **hromadná třídní schůzka**, kde se setkají všichni rodiče dohromady. Jedná se o **schůzku informativní**. Mimo obvyklé hromadné schůzky se na škole organizuje i jiná forma třídních schůzek. Tu respondent popisuje následovně: „*A pak tady máme vždy každé pololetí zastoupenou tzv. tripartitu. Což je setkání rodiče, žáka a učitele.*“ Řeší se prospěch i chování žáka. Výhodou je, že se může žák ke všemu vyjádřit. Situace se může ihned začít řešit. Před tím, než se mají schůzky odehrávat, se musí rodiče zapsat. Škola k tomu používá elektronickou žákovskou knížku. Rodiče se předem zapíší do formuláře se **seznamem dětí** na vhodný čas. Respondent vysvětluje: „*(...) pokud rodičům časy, nebo nabídnuté termíny nevyhovují, tak se musí vždy telefonicky domluvit na dalším postupu a setkání.*“

Informace z dané kategorie popisují průběh dvou forem třídních schůzek. Můžeme zde tyto formy porovnat. Zatímco hromadná schůzka má za úkol informovat rodiče o obecných sděleních. Na těchto schůzkách mohou být přítomní všichni, nerozebírá se chování ani prospěch určitého žáka. Jde o seznámení rodičů se školním rokem a jeho průběhem. Na druhou stranu je forma individuálních třídních schůzek orientovaná právě na žáky a jejich chování a prospěch. Tato forma je vhodná zejména pro rodiče a pro žáky. Jedná se pouze ve třech, proto se může odehrávat otevřenější komunikace a problémy se mohou ihned vyřešit.

²¹ Zdroj: Vlastní zpracování

6.3 Analýza rozhovoru s respondentem C

Na základě příslušných kódů, obsažených v rozhovoru, jsme vytvořili celkem **tři kategorie**:

- 1) Způsoby komunikace;
- 2) Kontakt učitele s rodiči a řešení problémů;
- 3) Pomoc rodičů.

Dané kategorie jsme zaznamenali do schématu, který představuje spojitost jednotlivých kategorií.

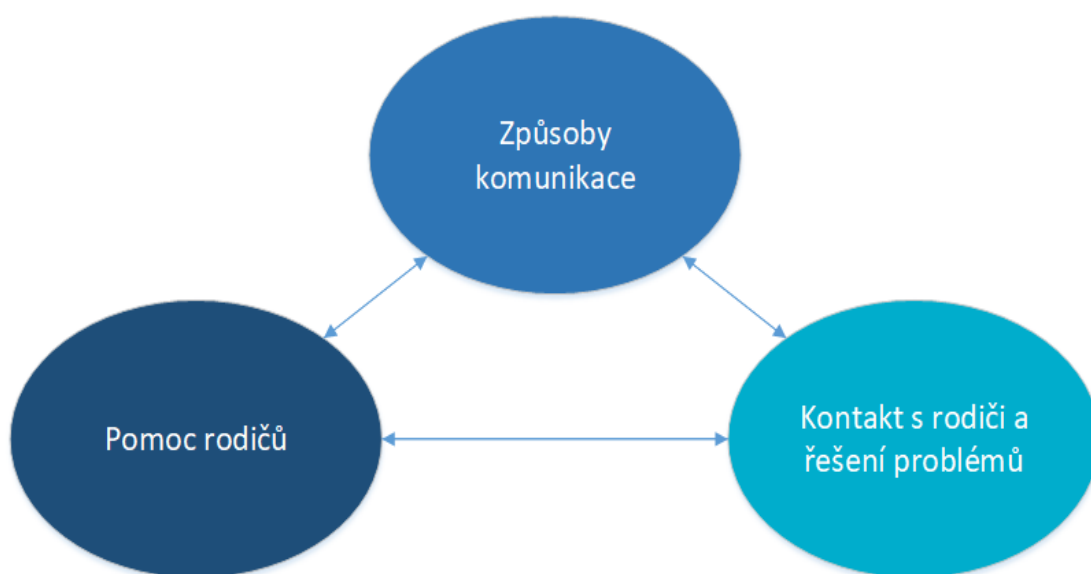

Schéma 14. Kategorie rozhovoru s respondentem C²²

Z rozhovoru nám vplynuly tři kategorie, které jsme vložili do schématu v koloběhu. Vycházíme ze **způsobů komunikace**. Je důležité vybrat vhodný způsob v závislosti na situaci. Každý způsob má určité výhody i nevýhody. Úkolem učitele je tyto výhody a nevýhody zhodnotit a zvolit tak správnou cestu. Vhodně vybraný způsob se odráží na **kontaktu s rodiči**. Pokud nastane určitá situace, která je důležitá z důvodu jejího **řešení**, musí umět učitel zvolit vhodný způsob komunikace. V závislosti na takovém výběru a kontaktu s rodiči se může z jejich strany, tedy ze strany rodičů, objevit pomoc. **Pomoc rodičů** je tedy závislá nejen na kontaktu s učiteli, ale také na výběru vhodného způsobu jejich komunikace. Rodiče se právě z komunikace s učiteli dozví informace, které je mohou vyzvat k tomu, aby nabídli pomocnou ruku.

²² Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 1: Způsob komunikace

Schéma 15. Respondent C – 1. kategorie²³

Prostřednictvím kategorie chceme zjistit, jaké komunikační platformy respondent využívá nejčastěji. O respondentovi již z minulosti víme, že vede na škole zájmový kroužek. Na základě toho předpokládáme, že využívá různé způsoby kontaktování rodičů - s rodiči svých žáků a rodičů žáků navštěvující kroužek.

Respondent C preferuje **elektronickou žakovskou knížku**. Říká: „*To je nyní pro nás nejdůležitější komunikační prostředek. Je to oficiální cesta.*“ Než si ovšem rodiče zvykli na používání elektronické verze žakovské knížky, všechny informace se uváděly také do klasické tištěné žakovské knížky. Nemohlo se stát, že by byl některý z rodičů neinformovaný. Nyní už je elektronická knížka zcela běžná a u všech rodičů se objevuje **symbol přečtení** zprávy. Respondent vede na škole také zájmový kroužek – atletickou přípravku. V rámci tohoto kroužku komunikuje s rodiči prostřednictvím **e-mailu**, nebo **telefonicky**. Pokud se blíží nějaké závody a potřebuje vědět, jak se dítě na místo dopraví, používá **SMS zprávy**. Na druhou stranu respondent, kromě výše zmíněných způsobů, přistupuje také k **osobnímu setkání**. Upřesňuje to slovy: „*Pokud je nějaký problém dlouhodobější, nebo se problémy naskládají, tak volíme osobní setkání. Je to vždycky lepší.*“

Z první kategorie vyplývá, že respondent využívá všechna spektra způsobů komunikace. Jak elektronickou poštu, tak i osobní kontakt. Cílem respondenta je volit takový způsob, který je v danou situaci nejefektivnější. Pozorovat můžeme i rozdíly mezi způsobem komunikace s rodiči svých žáků ve třídě, nebo s rodiči žáků ze zájmového kroužku.

---

²³ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 2: Kontakt učitele s rodiči a řešení problémů

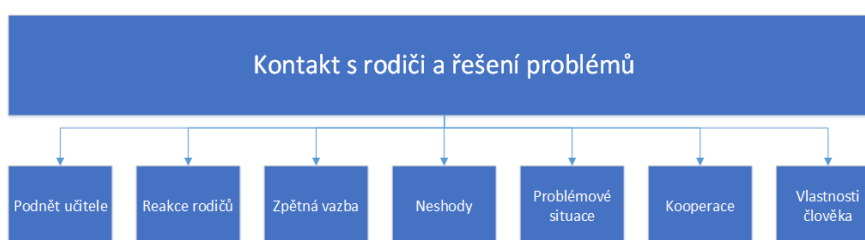

Schéma 16. Respondent C – 2. kategorie²⁴

Kategorií usilujeme o přiblížení respondentova názoru, který se týká kontaktu s rodiči a případného řešení problémů. V rámci kategorie nás zajímá, jak respondent vychází s rodiči a jaké jsou jeho zkušenosti s komunikací s rodiči žáků.

Respondent C má zkušenost s tím, že komunikace jde většinou na **podnět** z jeho strany. Problém popisuje takto: „*Spíše tu komunikaci vyvím já, takže dělám první krok.*“ Není to jediný problém, se kterým se respondent setkal při komunikaci s rodiči. Pokud už respondent rodiče osloví, rodičů, kteří odpoví je velmi málo. Doplnuje: „*Většinou tu informaci vezmou za své a nějak s ní naloží. Ale pokud nenapišu odpovězte mi, nebo mi dejte zpětnou vazbu, tak se málokdo ozve zpátky.*“ Rodiče nejsou zvyklí na informace vůbec **reagovat** a podávat **zpětnou vazbu**. Kontakt respondenta s rodiči nebyl vždy úplně ideální. Dle respondenta nastala jednou situace „*tzv. třetí*“. Určité **neshody** nastaly při řešení určité **problémové situace**. Respondent tuto situaci vysvětluje: „*Rodiče moc nespolečně pracovali v tom smyslu, že bychom všichni měli být za jedno.*“ Dítě musí totiž cítit působení stejným směrem. Učitel s rodiči by měli spolu **spolupracovat**. Všechno je hlavně o **vlastnostech člověka**, se kterým jednáme a o jeho osobnosti.

Tato kategorie popisuje nedostatky, které se mohou při komunikaci s rodiči projevit. Komunikace by měla být za všech okolností oboustranná. Zpětná vazba je v komunikaci velmi významná a to pro všechny strany. Proto by se mělo reagovat na zprávy. Na druhou stranu chápeme, že finální informaci berou rodiče jako automatickou. Přivlastní si ji a pracují s její skutečností. Je ale určitě lepší předem si ujasnit pravidla. Co se týče problémových situací souhlasíme s tím, že závisí na lidech. Lidé ovlivňují komunikaci a její průběh.

²⁴ Zdroj: Vlastní zpracování

Kategorie č. 3: Pomoc rodičů

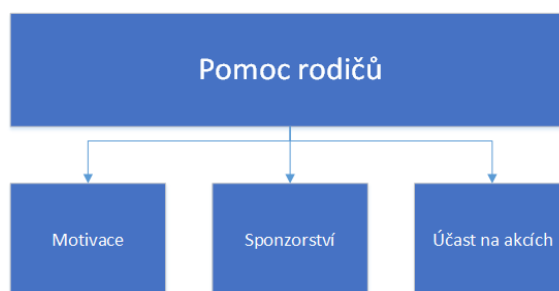

Schéma 17. Respondent C – 3. kategorie²⁵

Prostřednictvím kapitoly zjišťujeme, jakou zkušenost má respondent s pomocí ze strany rodičů. Jestli se setkal vůbec s nějakou pomocí, popřípadě jakou. Rodiče mohou pomoci různými způsoby. Záleží na momentálním složení žáků ve třídě a jaké možnosti jejich rodiče mají.

Rodiče ve většině případů nabídnou pomoc až po fázi **motivace** ze strany respondenta. Ten udává: „*Neuvědomuji si, že by někdo přišel sám o sobě, něco nabídnout.*“ Ale po tom, co rodiče podpoří motivačně, se jich podle respondenta zapojí okolo 95%. Zřídka se stalo, že rodiče nabídli zbytkový materiál. Respondent také uvedl, že se ještě nesetkal s tím, že by rodiče přišli s finančním **sponzorským** darem. Nicméně se rodiče zapojují do akcí školy. Navštěvují tyto akce se svými dětmi. Respondent udává: „*Rodiče se také (...) účastní. Jen pokud opravdu někdo nemůže, nebo je tam nějaký zdravotní problém, tak se neúčastňují.*“

Chápeme skutečnost, že ne všichni rodiče mohou škole přispět finančně, nebo nějakou jinou cestou sponzorství. Mnoho lidí nemá možnost dát nějaké materiální potřeby škole. Ovšem kladně hodnotíme fakt, že se účastní akcí školy. To je pro vedení a ostatní zúčastněné také velmi přínosné. Vidí, že je to pro rodiče atraktivní. V takovém případě nic nebrání tomu, aby se akce uskutečňovala každoročně.

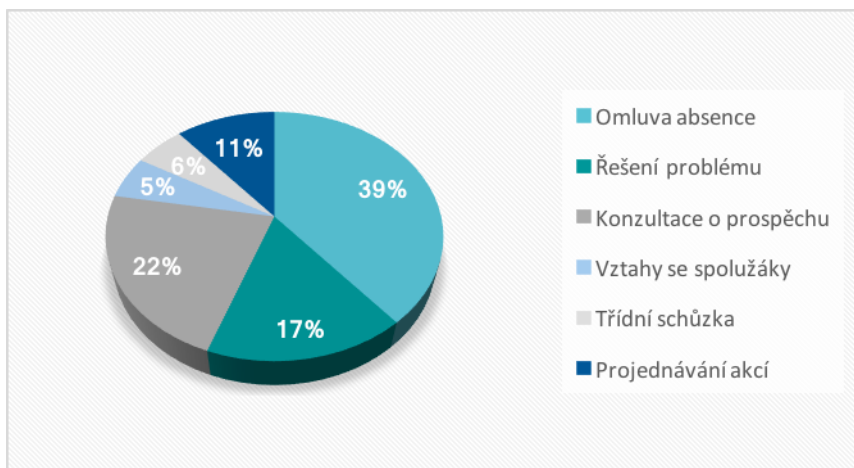
²⁵ Zdroj: Vlastní zpracování

6.4 Analýza ankety respondentů D

Abychom na problematiku komunikace a spolupráce učitele s rodiči pohlédli i ze strany rodičů, zvolili jsme další výzkumnou metodu. Z časových důvodů jsme se přiklonili k anketě. Z důvodu toho, že rozhovor s rodiči by byl velmi časově náročný a ne každý by se chtěl rozhovoru zúčastnit. To by mohlo vést k tomu, že by počet respondentů výrazně klesl. Anonymní anketa byla v našem případě vyhodnocena jako nejlepší způsob získání dat. Anketa byla rozdána rodičům žáků 5. třídy na ZŠ Jalubí. Celkem bylo osloveno 16 rodičů. Návratnost činila 75 %, celkem se nám tedy vrátilo 12 anket.

Otázka č. 1: V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče, s paní učitelkou?

Cílem otázky bylo zjistit, v jakých situacích se rodiče obrací na učitelku. Zjišťujeme jestli se jedná o situace, které si opravdu vyžadují kontakt, nebo jsou to situace, u kterých není úplně nezbytné kontaktovat učitelku. Ze 12 respondentů jeden na otázku neodpověděl. Na základě odpovědí respondentů jsme otázku vyčlenili do **6 kategorií**.

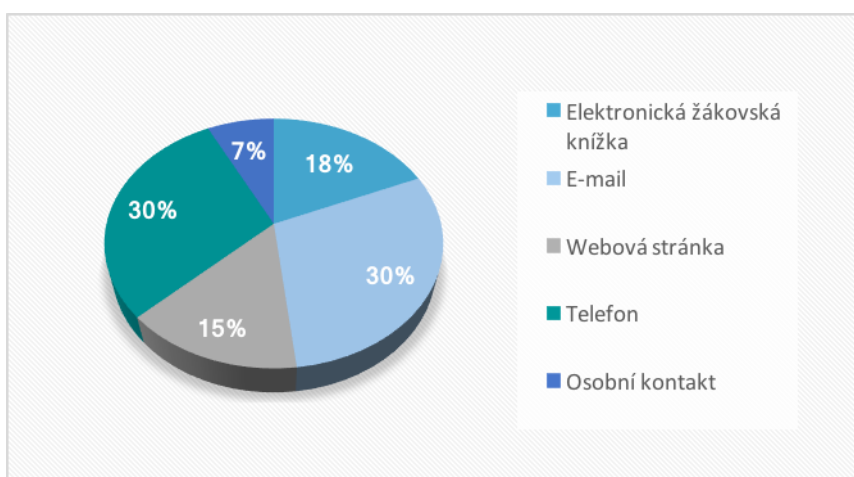
Graf 1. Grafické znázornění výsledků 1. položky ankety

Největší zastoupení měla kategorie **omluva absence**. Pokud rodiče uvedli více možností, vždy na prvním místě zmínili právě tuto. Je to tedy nejčastější důvod, proč rodiče kontaktují učitelku. Je to velmi opodstatněný důvod. Rodiče musí ze zákona omluvit absenci svého dítěte. Naopak nejmenší procento náleží kategorii **vztahy se spolužáky**. Může to být tím, že většinou si takové problémy vyřikávají žáci mezi sebou, popř. s učitelkou. Může dojít ovšem k větším vztahovým problémům, které se musí řešit i v rámci rodičů.

Otázka č. 2

a) Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji?

Druhá otázka byla doplňující k otázce první. V první otázce jsme chtěli zjistit, v jakých situacích rodiče komunikují s učitelkou. Otázka číslo dvě popisuje způsoby komunikace, které rodiče využívají nejčastěji. K lepšímu analyzování otázky jsme využili rozložení na dvě části. První část otázky zodpověděli všichni respondenti. Každý uvedl v průměru 2 možnosti komunikace. Na základě odpovědí respondentů jsme otázku vyčlenili do **5 kategorií** odpovědí.

Graf 2. Grafické znázornění výsledků 2. položky ankety

Respondenti nejčastěji využívají komunikaci prostřednictvím **e-mailu** a **telefonu**. Tyto dva způsoby zvolilo stejné množství respondentů. Jedná se o nejrychlejší způsob. Nejmenší procento respondentů zvolilo **osobní kontakt**. K tomu rodiče potřebují více času. Proto raději volí způsoby, které jsou pro ně pohodlnější a časově výhodné.

b) A proč?

Na druhou část otázky odpovědělo pouze 50% respondentů, kteří odpověděli na první část. Odpovědi těchto 6 respondentů se nachází v následující tabulce.

Tabulka 4. Četnost odpovědí

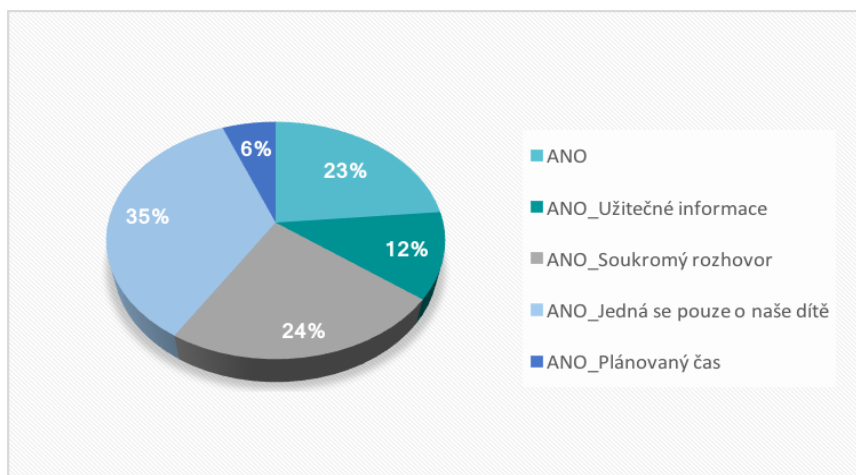
	Četnost	Relativní četnost
Elektronická žákovská knížka	1	12,5 %
E-mail	4	50,0 %
Telefon	2	25,0 %
Webové stránky	1	12,5 %

Respondent zvolil možnost komunikace prostřednictvím **elektronické žákovské knížky** z důvodu toho, že je tato platforma každodenně kontrolována učitelkou. Mezi výhody **e-mailové pošty** řadí respondenti hlavně jednoduchost a jasnost, možnost komunikace z domova v jakoukoliv hodinu a časové důvody. Telefonní spojení vyhodnotili respondenti jako kladné z důvodu rychlého jednání. Pokud se jedná o **webovou stránku** respondent udává jako hlavní výhodu jednoduchost.

**Otázka č. 3: Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená?
Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.**

Otázka je zaměřená na názory respondentů na třídní schůzky. Ty jsou na základní škole organizovány jako individuální třídní schůzky. Na první část otázky odpovídali respondenti ano/ne. V další části měli respondenti uvést výhody či nevýhody, které shledávají na těchto třídních schůzkách. Odpovědi jsme rozčlenili do **4 kategorií**.

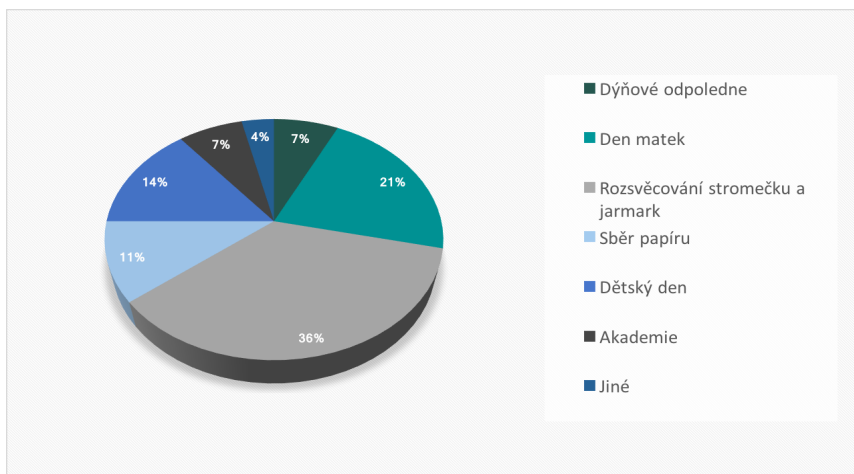
Graf 3. Grafické znázornění výsledků 3. položky ankety

Ve všech případech byla odpověď **ano**. Můžeme tedy jistě říci, že všichni respondenti jsou s touto formou třídních schůzek spokojeni a vyhovuje jim. Ve čtyřech případech nebyla respondenty udána žádná výhoda, či nevýhoda. Proto je v grafu zaznamenána pouze odpověď ano bez udání výhody. Výhody jsme, jak už bylo zmíněno, rozdělili do 4 kategorií. V kategorii **užitečné informace** se objevovaly názory popisující informace jako stručné a jednoznačné. Jeden respondent uvedl, že mu vyhovuje třídní schůzka, protože se na ni dozví vše, co potřebuje. Nejméně častá odpověď byla spojena s **časovým harmonogramem**. I když si rodiče mohou zvolit čas podle svých možností.

Třídní schůzka je tedy hodnocena ze strany respondentů velmi kladně. Ze strany učitelky se dozví informace, které jsou důležité a do jisté míry vztažené přímo na jejich dítě. V tom tkví také záměr individuální třídní schůzky.

Otázka č. 4: Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

Cílem otázky bylo zjistit, které akce jsou mezi rodiči nejoblíbenější a nejvíce navštěvované. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti. Ve většině případů uváděli více možností. V grafu otázky jsme nemohli výpovědi respondentů kategorizovat z důvodu uvádění konkrétních akcí. Z toho důvodu je graf více rozčleněn.

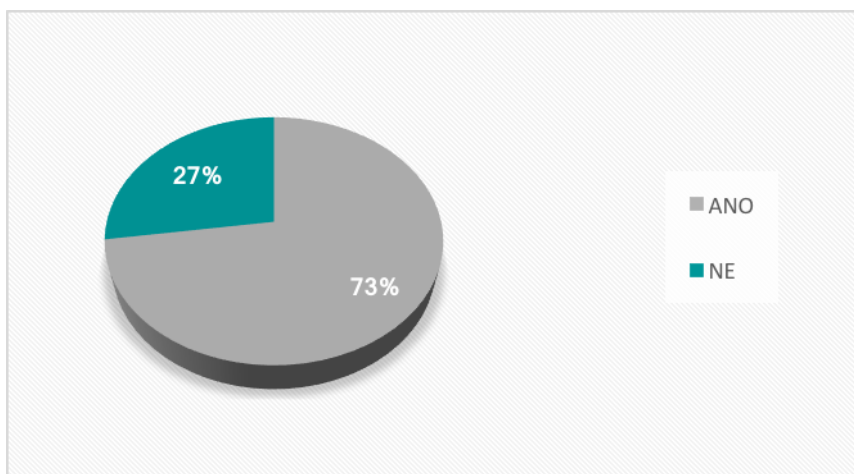

Graf 4. Grafické znázornění výsledků 4. položky ankety

S výjimkou dvou respondentů odpověděli všichni, že se účastní akce **Rozsvěcování stromečku a vánočního jarmarku**. Tato akce patří bezesporu mezi nejoblíbenější a nejnavštěvovanější. Tři respondenti uvedli mezi akce, které navštěvují také **sběr papíru**. Zjistili jsme, že rodiče za akci nepovažují pouze zorganizované události, kde vystupují žáci, ale i dobrovolnou činnost jako je sběr papíru. V kategorii **jiné** se nachází odpověď respondenta, který uvedl, že se účastní kultury a sportu. Můžeme pouze dedukovat, co tím chtěl respondent vyjádřit. Mezi kulturní akce školy se mohou řadit akademie, rozsvěcování stromečku, Den matek a jiné. Proto jsme jeho odpověď uvedli v kategorii jiných.

Otázka č. 5: Nabídl/a jste někdy pomoc škole?

Otázka se týká sponzorství nebo jiné pomoci ze strany rodičů. Cílem bylo zjistit, jestli rodiče nějakým způsobem škole pomáhají. Pomocí škole se rozumí určitý druh spolupráce. Na otázku odpovídali respondenti **ano**, **nebo ne**.

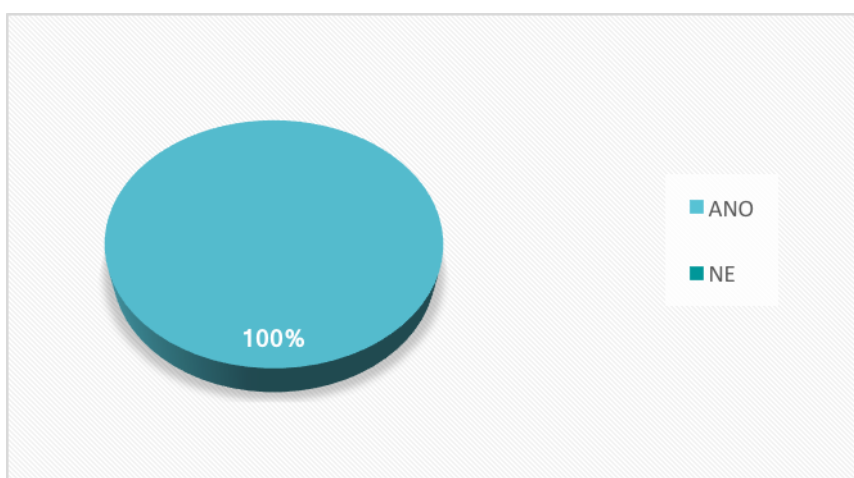

Graf 5. Grafické znázornění výsledků 5. položky ankety

Převážná většina respondentů už někdy nabídli škole pomoc. Menší část z respondentů přiznala, že škole nikdy žádnou formou pomoc neposkytli. Jeden respondent se odpovědi úplně vzdal a neodpověděl. Někteří z respondentů, kteří odpověděli ano také připsali konkrétněji, jak se podíleli, nebo podílejí na pomoci. Setkali jsme se se 4 doplňujícími informacemi. Dva respondenti pomáhají škole tím, že jsou aktivními členy SRPŠ. Jeden respondent přímo uvádí: „*Jsem už roky členem SRPŠ.*“ V odpovědích jsme se setkali i s respondenty, kteří pomáhali při konání školní akce, nebo nabídli škole pomoc ve formě sponzorství.

Otázka č. 6: Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství?

Cílem otázky bylo zjistit, jestli rodiče dobře vychází s učitelkou a jestli je jejich vztah založený na rovnosti. To znamená, nevyskytuje se v tomto vztahu pocit nadřazenosti, či arogance. U otázky nám stačila pouze jednoslovná odpověď **ano**, nebo **ne**. Nebylo v úmyslu zabývat se nějakým konkrétním problémem mezi rodičem a učitelem.

Graf 6. Grafické znázornění výsledků 6. položky ankety

Odpovědi respondentů byli úplně jednoznačné. Všichni na otázku odpověděli a u všech byla odpověď - **ano**. Výsledek je velmi nečekaný. Z důvodu toho, že 12 respondentů se shodne jen velmi málo. První možností je, že jsou s rodiči opravdu s učitelkou velmi spokojeni a mají mezi sebou kladný vztah. Druhou možností je, že byli u otázky velmi zdrženliví a nechtěli projevit své skutečné pocity a názory.

6.5 Shrnutí a diskuze

Na začátku jsme definovali výzkumný problém. Ten ovšem zaujímá širokou oblast zájmu. Proto jsme ho vymezili na konkrétní primární školu.

Jak se odráží komunikace na spolupráci mezi učiteli primární školy (školou) a rodiči?

Byly stanoveny následující deskriptivní **výzkumné otázky** v závislosti na tématu práce. Výzkumné otázky nám pomohou k uskutečnění cílů výzkumného šetření.

- **VO1:** Za jakých okolností nastává komunikace mezi školou a rodiči?
- **VO2:** Jak nahlíží škola a rodiče na způsoby komunikace při spolupráci?
- **VO3:** Jakou formou probíhají třídní schůzky?
- **VO4:** Jak se rodiče zapojují do dění školy?

Výzkumná otázka č. 1

Vyhodnocení podle analýzy ankety (položka č. 1) a rozhovorů (položka č.1 u všech respondentů).

Za jakých okolností nastává komunikace mezi školou a rodiči?

Z výzkumného šetření vyplývá, že nejčastěji nastává komunikace ze strany rodičů při omlouvání dětí z výuky, například z důvodu nemoci. Rodiče se zajímají o chování svého dítěte a jeho prospěch, to je také důvod, proč kontaktují učitelku. Komunikace nastává i tehdy, když vloží učitelka známky žáků do elektronické žákovské knížky. Jedná se o zprávu pro rodiče, kterou přijmou, nebo na ni zpětně reagují. Komunikace může probíhat také z důvodu řešení nějaké situace či problémů. V závislosti na závažnosti problému se volí správný postup řešení a také vhodný způsob komunikace. Rodiče řeší problémy s třídní učitelkou. Pokud se jedná o problémy větší, nebo se opakující, jednájí s ředitelkou školy. Kromě těchto situací nastává komunikace pravidelně na třídních schůzkách, kterých se všichni rodiče aktivně účastní.

Výzkumná otázka č. 2

Vyhodnocení podle analýzy ankety (položka č. 2) a rozhovorů (položka č.2 u všech respondentů).

Jak nahlíží škola a rodiče na způsoby komunikace při spolupráci?

Škola volí způsoby komunikace takové, které jsou nejvhodnější k danému záměru komunikace. Záleží také na pozici, ze které škola navazuje kontakt s rodiči. Shledáváme zde rozdíly na základě hierarchie postavení. Jedná-li se o ředitelku školy, ta komunikuje s rodiči zásadně v rámci osobního setkání. Z důvodu toho, že jí přísluší řešit problémy většího charakteru, které si samy vyžadují osobní řešení. Naproti tomu stojí elektronická komunikace, kterou preferují zejména učitelky. Každá z nich má jinou míru preference způsobů. Nejvyužívanější platformou je však elektronická žákovská knížka. Důvodem častého využití může být fakt, že se jedná o oficiální cestu kontaktu učitele s rodiči a naopak. Vedle elektronické žákovské knížky používají učitelky také e-mailovou poštu. S používáním této platformy se ztotožňují také rodiče. Ti používají dokonce e-mail častěji než elektronickou žákovskou knížku. Elektronické způsoby komunikace jsou využívány na obou stranách z důvodu mnoha výhod. Těmi jsou například jednoduchost, časová nenáročnost a rychlost.

Výzkumná otázka č. 3

Vyhodnocení podle analýzy ankety (položka č. 3) a rozhovorů s respondentem A (položka č. 5, 6), s respondentem B (položka č. 4, 5).

Jakou formou probíhají třídní schůzky?

Na začátku školního roku se organizuje hromadná třídní schůzka, která je zcela běžná. Tam se rodiče dozví základní informace. Poté se uskutečňují individuální třídní schůzky v měsíci listopadu a dubnu. Tuto formu zavedla na škole paní ředitelka, jakmile nastoupila na její dosavadní místo. Inspirací jí byl projekt Učitel ve škole 21. století, kterého se účastnila. Projekt byl spoluorganizován doktorkou Janou Nováčkovou a doktorem Pavlem Kopřivou. Na individuální třídní schůzce se sejde rodič, žák a učitel. Jedná se o tzv. tripartitu. Může se zde řešit vše otevřeně, rodiče si mohou s učitelkou vše ujasnit a vyříkat. Jedná se zde o prospěchu a chování žáka. Zároveň se nejrůznější situace a problémy snaží na místě vyřešit. Výhodou je, že se aktivně zapojí i žák. Může

se ke všemu vyjádřit a slyší informace přímo a ne zprostředkovaně. Prostřednictvím elektronické žákovské knížky se rozesílá formulář se seznamem žáků a rodiče se zapisují na termín, který jim vyhovuje. Pro učitele je to však forma velmi časově náročná. Třídní schůzky jsou rozděleny do 2 až 3 dní, za které se odehrají individuální schůzky se všemi rodiči žáků. Z výzkumného šetření vyplynulo, že jsou všechny strany (ředitelka, učitelka i rodiče) s individuální formou třídních schůzek zcela spokojeni.

Výzkumná otázka č. 4:

Vyhodnocení podle analýzy ankety (položka č. 4, 5) a rozhovorů s respondentem A (položka č. 3, 4, 7, 8), s respondentem B (položka č. 6, 7) a respondentem C (položka č. 4).

Jak se rodiče zapojují do dění školy?

Výrazným způsobem se rodiče zapojují v rámci spolku SRPŠ. I když rodičů, kteří mají zájem o činnosti v tomto spolku, hodně upadá. I tak spolek zajišťuje mnohé jak pro školu, tak pro žáky. Jeho představitelé organizují vybrané akce školy, např. karneval, nebo zařizují pronájem zimního stadionu pro bruslení žáků. Ze strany školy jsou rodiče vstřícní a pozitivní, pokud se jedná o zapojení se do aktivit školy. Účastní se mnohých akcí. Jedná se o akce jako Rozsvěcování stromečku, nebo Akademie, ale i o akci jako sběr papíru. Rodiče mimo to, že se aktivně účastní akcí pořádaných školou, nabízí i sponzorské dary. Škola se už několikrát setkala s takovou pomocí. Nejčastěji se jedná o kancelářské potřeby. Z výzkumu vyplývá, že 73% rodičů již nabídlo škole pomoc formou sponzorství, nebo pomoc na organizování školních akcí. Škola se setkala i s rodičem, který vedl na škole svůj kroužek. Byla to ovšem jen výjimka. Jiní rodiče nemají ambice vést na škole vlastní kroužek.

ZÁVĚR

Tématem diplomové práce byly modely vztahů mezi učiteli primární školy a rodiči. Vztahy mezi rodiči žáků a učiteli primární školy jsou nesmírně důležité. Podněcují spolupráci, která je přínosná pro školu, učitele, rodiče, ale i žáky samotné. Z toho důvodu se musí pracovat na tom, aby mezi učiteli a rodiči panovaly dobré vztahy a prohlubovala se jejich spolupráce. Nejenom že se spolupráce odráží na klimatu školy, je významná i v oblasti školních výsledků žáků. V diplomové práci byl zformulován následující výzkumný problém: **Jak se komunikace odráží na spolupráci mezi učiteli primární školy (školou) a rodiči.** Cílem práce bylo upozornit na významnost a důležitost spolupráce a komunikace mezi učitelem, popř. školou a rodiči. Zároveň také zjistit úroveň spolupráce přímo na Základní škole v Jalubí. Daného cíle bylo v diplomové práci dosaženo pomocí teoretické a empirické části.

Všechny čtyři kapitoly **teoretické části** představily a zprostředkovaly informace o modelech vztahů, spolupráci, komunikaci a informovanosti mezi učiteli primární školy a rodiči. **Empirická část** předložila cíle, průběh a závěr výzkumného šetření. Tato část byla koncipována do dvou kapitol, které představují design a cíle výzkumu. Blíže pak popisovala výzkumné metody a výzkumný soubor. V rámci empirické části byla blíže představena škola, na které se výzkum a celé výzkumné šetření odehrávalo. Na základě sběru dat a jejich vyhodnocení byl objasněn výzkumný problém.

Hlavním přínosem diplomové práce je znovuobjevení podstaty spolupráce mezi učiteli primární školy a rodiči. Tím, že je práce situována na konkrétní základní školu, má význam právě pro pedagogické pracovníky, vedení školy, zřizovatel a pro rodiče žáků. S výsledky výzkumného šetření může vedení školy naložit ke svému prospěchu. Výsledky může škola využít ke zlepšení vztahů s rodiči a prohloubení spolupráce. Mohou se s rodiči ztotožnit na základě jejich výpovědi. Naopak rodičům to umožní pochopit vedení školy a pedagogické pracovníky. Nejvýznamnějším aktem je totiž porozumění.

LITERATURA

1. BENÍŠKOVÁ, Tereza. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada, 2007. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1906-1.
2. BRUCEOVÁ, Tina. *Předškolní výchova: deset principů moderní pedagogiky a jejich aplikace v praxi*. Přeložil Jakub FLORIAN. Praha: Portál, 1996, 172 s. ISBN 8071780685.
3. ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
4. ČAPEK, Robert, Marek LAUERMANN, Irena PŘÍKAZSKÁ, Miroslav VOSMIK a Jan VYHNÁLEK. *Jak budovat dobrý vztah s rodiči žáků*. Praha: Raabe, [2017]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-295-0.
5. DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada, 2001. Expert (Grada). ISBN 80-7169-988-8.
6. EPSTEIN, Joyce Levy. *School, family, and community partnerships: your handbook for action*. 2. vyd. Thousand Oaks, California: Corwin Press. ISBN 0761976663.
7. FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. V Praze: Yinachi, 2011. ISBN 978-80-904735-2-2.
8. GAVORA, Peter. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-104-9.
9. GILLERNOVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ. *Sociální dovednosti ve škole*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3472-9.
10. *Head Start: Early Childhood Learning & Knowledge Center* [online]. U.S. Department of Health & Human Services [cit. 2019-10-25]. Dostupné z: <https://eclkc.ohs.acf.hhs.gov>

11. HIATT-MICHAEL, Diana B. 2008. *Teaching, Curriculum, and Community Involvement* [online]. United States of America, Pepperdine University: Information Age Publishing [cit. 2020-03-02]. ISBN 978-1-60752-020-7. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=nfwnDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=teaching,+curriculum+and+community&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwir6OnO37roAhWEPOwKHS7oB8gQ6AEIMDAB#v=onepage&q=teaching%2C%20curriculum%20and%20community&f=false>
12. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání.* Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
13. CHVÁL, Martin. *Na naší škole nám záleží: jak sledovat a hodnotit kvalitu školy.* Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1321-5.
14. *Jalubí - 1265-2015.* Jalubí: Obec Jalubí, [2015]. ISBN 978-80-260-8333-7.
15. KOPŘIVA, Pavel. *Respektovat a být respektován. 3. vyd.* Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 978-80-904030-0-0.
16. KREJČOVÁ, Věra a Jana POCHE KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy.* Praha: Portál, 2003. Step by step (Portál). ISBN 80-7178-695-0.
17. LEPKOWSKA, Dorothy a Julie NIGHTINGALE. *Meet the parents: how schools can work effectively with families to support children's learning* [online]. New York, NY: Routledge, 2019 [cit. 14.12.2019]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=xOeIDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=dorothy+lepkowska+meet+the+parents&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiji8fszbroAhWG66QKHeU6Av0Q6AEIJzAA#v=onepage&q=dorothy%20lepkowska%20meet%20the%20parents&f=false>
18. LITTLEJOHN, Stephen W. a Karen A. FOSS. *Theories of Human Communication* [online]. 10. vyd. University of New Mexico, Albuquerque: Waveland Press. 2011 [cit. 2.3.2020]. Dostupné z:

19. <https://books.google.cz/books?id=dfUYAAAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=theories+of+human+communication&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiku6v017roAhXFfKQKHeOyDEUQ6AEIJzAA#v=onepage&q&f=false>
20. LUEDER, Donald C. 2011. *Involving Hard-to-Reach Parents: Creating Family/School Partnership* [online]. Rowman & Littlefield Publishers [cit. 2020-03-2]. ISBN 978-1-61048-049-9. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=6f5o57OICmoC&pg=PR9&dq=involving+hard+to+reach&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjJ_9TG4broAhXSRMAKHSSTA5AQ6AEIMjAB#v=onepage&q=involving%20hard%20to%20reach&f=false
21. MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1070-3.
22. MATÝSKOVÁ, Danuše. *Spolupráce rodiny a školy z pohledu rodičů a učitelů. Pedagogická orientace*. č. 1. Brno, 2005. ISSN 1211-4669.
23. MAXWELL, Joseph Alex. *Qualitative research design: An interactive approach* [online]. 2013. 3.vyd. Thousand Oaks, California: SAGE Publications [cit. 2020-01-29]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=xAHCOmtAZd0C&oi=fnd&pg=PR5&dq=MAXWELL,+Joseph+Alex.%C2%A0Qualitative+research+design:+An+interactive+approach%C2%A0&ots=Y1IRqrxgm1&sig=lpbUENwJsP4qed-kIQyCy5tw1Ig&redir_esc=y#v=onepage&q=MAXWELL%2C%20Joseph%20Alex.%C2%A0Qualitative%20research%20design%3A%20An%20interactive%20approach%C2%A0&f=false
24. MĚCHUROVÁ, Albína. *Jak dobře mluvit a úspěšně jednat: (základy rétoriky a komunikace)*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-32-7.
25. MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010. Manažer. ISBN 978-80-247-2339-6.
26. MUSIL, Josef. *Komunikace v informační společnosti*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-39-6.

27. NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.
28. *Office of head start: An office of the Administration for Children & Families* [online]. Washington, D.C.: U.S. Department of Health & Human Services. [cit. 2019-10-25]. Dostupné z: <https://www.acf.hhs.gov/ohs>
29. PALOMAR, Javier Díez a Clive CANES. 2012. *Family and community in and out of the classroom: Ways to improve mathematics achievement* [online]. Universitat Autònoma de Barcelona: Servei de Publicacions [cit. 2020-03-02]. ISBN 978-84-490-2845-8. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=zsR1BwAAQBAJ&pg=PA19&dq=family+and+community+in+and+out&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjmiY263broAhVjolwKHbrBDdkQ6AEIJzAA#v=onepage&q=family%20and%20community%20in%20and%20out&f=false>
30. PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1916-3.
31. POHNĚTALOVÁ, Yveta. *Vztahy školy a rodiny: případové studie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-626-1.
32. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
33. RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
34. SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
35. STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.
36. ŠEĐOVÁ, Klára. Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy. *Studia paedagogica*. roč. 14, č. 1, rok 2009. ISSN 2336-4521.

37. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
38. VALIŠOVÁ, Alena. *Asertivita v rodině a ve škole aneb Zásady přímého jednání mezi dětmi, rodiči a učiteli*. Vyd. 3., upr. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-41-2.
39. VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1734-0.
40. WATZLAWICK, Paul, Janet Beavin BAVELAS a Don D. JACKSON. *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. ISBN 80-86088-04-9.

SEZNAM TABULEK, SCHÉMAT A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1. Komunikační platformy	34
Tabulka 2. Výzkumný soubor	41
Tabulka 3. Charakteristika respondentů	41
Tabulka 4. Četnost odpovědí	64

Seznam schémat

Schéma 1. Model sociální interakce	16
Schéma 2. Fáze sběru dat	37
Schéma 3. Koncept otázek	40
Schéma 4. Kategorie rozhovoru s respondentem A	47
Schéma 5. Respondent A – 1. kategorie	48
Schéma 6. Respondent A – 2. kategorie	49
Schéma 7. Respondent A – 3. kategorie	50
Schéma 8. Respondent A – 4. kategorie	51
Schéma 9. Kategorie rozhovoru s respondentem B	52
Schéma 10. Respondent B – 1. kategorie	53
Schéma 11. Respondent B – 2. kategorie	54
Schéma 12. Respondent B – 3. kategorie	55
Schéma 13. Respondent B – 4. kategorie	56
Schéma 14. Kategorie rozhovoru s respondentem C	57
Schéma 15. Respondent C – 1. kategorie	58
Schéma 16. Respondent C – 2. kategorie	59
Schéma 17. Respondent C – 3. kategorie	60

Seznam grafů

Graf 1. Grafické znázornění výsledků 1. položky ankety	62
Graf 2. Grafické znázornění výsledků 2. položky ankety	63
Graf 3. Grafické znázornění výsledků 3. položky ankety	65
Graf 4. Grafické znázornění výsledků 4. položky ankety	66

Graf 5. Grafické znázornění výsledků 5. položky ankety.....	67
Graf 6. Grafické znázornění výsledků 6. položky ankety.....	68

PŘÍLOHOVÁ ČÁST

Příloha č. 1: Ukázka záznamového archu k vepisování odpovědí při rozhovoru

Přílohy č. 2: Ukázka záznamového archu se zaznačenými poznámkami po rozhovoru

Přílohy č. 3: Transkripce rozhovorů s respondenty

Přílohy č. 4: Ukázka kódování rozhovoru metodou papír a tužka

Příloha č. 5: Anketa

Příloha č. 6: Vyplněné ankety od rodičů

Příloha I: Ukázka záznamového archu k vepisování odpovědí při rozhovoru

ROZHOVOR S ŘEDITELKOU ŠKOLY

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako ředitelka školy s rodiči?
2. Jaký způsob komunikace s rodiči využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?
3. Vaše škola organizuje mnoho akcí pro rodiče žáků. Dá se to vůbec říct, jaké jsou pro školu ty nejvýznamnější/nejdůležitější?
4. Poslední akcí bylo rozsvěcení stromečku, která je velmi oblíbená. Na této akci jste spolupracovali s obcí?
5. Můžete popsat, jak na Vaší škole probíhají třídní schůzky? Jaké jsou jejich výhody?
6. Tyto třídní schůzky se zavedly až poté, co jste nastoupila na post ředitelky školy. Zavedla jste je tedy Vy. Co Vás k tomu vedlo a kde jste se inspirovala?
7. Mohou se rodiče zapojovat do organizace a života školy? Využíváte pomoci ze strany rodičů (sponzorství, odbornost rodičů, dohled na výletech,...) ?
8. Máte v plánu se do budoucna v rámci spolupráce s rodiči ještě někam posunout?

ROZHOVOR S TŘÍDNÍ UČITELKOU

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako třídní učitelka s rodiči?
2. Jaký způsob komunikace s rodiči využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, osobní setkání...) a proč?
3. Máte s rodiči vždy kladné vztahy? Nebo jste se setkala i s rodiči, se kterými byl problém vyjít?
4. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je na této škole zavedená? Musí to být časově náročné.
5. Co všechno se na třídních schůzkách probírá? Jaké jsou výhody takových třídních schůzek?
6. Využíváte pomoci ze strany rodičů (sponzorství, odbornost rodičů, dohled na výletech,...) ?
7. Máte z rodičů pocit, že se chtějí zapojovat do dění školy? Účastní se rodiče žáků Vaší třídy akcí pořádaných školou?

ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU

1. Vy učíte v 5. třídě jeden předmět. Komunikujete s rodiči těchto žáků, nebo to jde vše přes paní učitelku třídní?

2. Vy vedete na škole také atletickou přípravku. Jakým způsobem komunikujete s rodiči v rámci zájmového kroužku?

3. Máte s rodiči vždy kladné vztahy? Nebo jste se setkala i s rodiči, se kterými byl problém vyjít?

4. Setkala jste se s tím, že by rodiče chtěli s něčím pomoci? Nabídl se někdo?

Příloha II: Ukázka záznamového archu se zaznačenými poznámkami po rozhovoru

ROZHOVOR S ŘEDITELKOU ŠKOLY

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako ředitelka školy s rodiči?

- Ných., mjule, roz- Atčí pot. - nespádají do lom. 1. u.
- Mj. pot.
- stěžnosti, dotazy, Eseré nejsou a kompetenci učitele

2. Jaký způsob komunikace s rodiči využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, ...) a proč?

- vob. schůzka - po tr. dohoda
- lepší komunikace než přes e-mail, ...

3. Vaše škola organizuje mnoho akcí pro rodiče žáků. Dá se to vůbec říct, jaké jsou pro školu ty nejvýznamnější/nejdůležitější?

- kontakt s rodiči
  - rozsvíc. stromčeka
  - Den rodin (přiv. Den matek)
- (= mámitě)
= CHODÍ VÁM HODNĚ "STÍŽNOSTI"?
- výjimečně

4. Poslední akcí bylo rozsvěcení stromčeka, která je velmi oblíbená. Na této akci jste spolupracovali s obcí. Ne? zodpovězte!

5. Můžete popsat, jak na Vaší škole probíhají třídní schůzky? Jaké jsou jejich výhody?

- ZÁŘÍ - květen
- LIST. - DUBEN - incl.

6. Tyto třídní schůzky se zavedly až poté, co jste nastoupila na post ředitelky školy. Zavedla jste je tedy Vy. Co Vás k tomu vedlo a kde jste se inspirovala?

- p. Nováčková - kopřiva - Učitel 21. stol.

7. Mohou se rodiče zapojovat do organizace a života školy? Využíváte pomoci ze strany rodičů (sponzorství, odbornost rodičů, dohled na výletech, ...) ?

- SRPS,
- 1. otcí - Den dětí

8. Máte v plánu se do budoucna v rámci spolupráce s rodiči ještě někam posunout?

- SRPS, Den pro děti

ROZHOVOR S PANÍ TŘÍDNÍ UČITELKOU

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako třídní učitelka s rodiči?

- lid. schůzky, problém, usolení & výuky, prospěch

2. Jaký způsob komunikace s rodiči využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, osobní setkání...) a proč?

- el. ŽK - pokud lze; e-mail, pak osob. j.

3. Máte s rodiči vždy kladné vztahy? Nebo jste se setkala i s rodiči, se kterými byl problém vyjít?

- ne většinou příp. rodičů

4. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je na této škole zavedená? Musí to být časově náročné.

- do 2-3 dnů

5. Co všechno se na třídních schůzkách probírá? Jaké jsou výhody takových třídních schůzek?

- inform. tř. sch.

- TRIPARTITA

- lid. ŽK - formulář - ŽAŽIS (del. doml.)

6. Využíváte pomoci ze strany rodičů (sponzorství, odbornost rodičů, dohled na výletech,...)?

- papírky na kopírku, kanc. věci - uvolněty, právo

7. Máte z rodičů pocit, že se chtějí zapojovat do dění školy? Účastní se rodiče žáků Vaší třídy akcí pořádaných školou?

- ano; zpívání u stroměčku, Den pro rodiče, jarmark

SRPŠ - karny, kruslení - zafinancují

ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU

1. Vy učíte v 5. třídě jeden předmět. Komunikujete s rodiči těchto žáků, nebo to jde vše přes paní učitelku třídní?

- VL, INF, po dohodě s p. uč. - přes FB - ne mnoho

2. Vy vedete na škole také atletickou přípravku. Jakým způsobem komunikujete s rodiči v rámci zájmového kroužku?

- e-mail, telefon.

- jsou vztahy odlišné? lidmi uč. x p. uč. přípravky

3. Máte s rodiči vždy kladné vztahy? Nebo jste se setkala i s rodiči, se kterými byl problém vyjít?

- o lidech, o osobnosti

4. Setkala jste se s tím, že by rodiče chtěli s něčím pomoci? Nabídl se někdo?

- ne finanční,

5. Jste lidmi učitelka 4. třídy. Jakým způsobem komunikace s rodiči upředvídáte myšlenka?

- el. FB - oficiální - klasic. tiš. em. → DVOJMO

- závažnost problémy,

- účinnost se = z 90%.

Příloha III: Transkripce rozhovorů s respondenty

ROZHOVOR S ŘEDITELKOU ŠKOLY

1) V jakých situacích komunikujete vy, jako ředitelka školy s rodiči? Nastanou takové situace?

Paní ředitelka: „*Ano, pokud například nastanou problémy výchovného, nebo výukového rázu. Může se jednat také o problémy větší, které nespádají úplně do kompetencí třídního učitele. Taky pokud se nějaké problémy opakují, komunikuji s rodiči já. Dále mám na starosti speciální pedagogiku, oblast výchovného poradenství, takže i v těchto případech. S rodiči také komunikuji, když přijde stížnost, nebo když rodiče pošlou paní učitelce dotaz, který není v jejich kompetenci zodpovědět. Dohodneme se společně s paní učitelkou, paní učitelka to přepošle mě a já už s rodiči komunikuji.*“

2) Jaký způsob komunikace s rodiči využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

Paní ředitelka: „*Osobní schůzka! Telefonicky je pozvu na osobní schůzku. Nemám ráda ani emailovou komunikaci, ani elektronickou žákovskou knížku. Může nastat dohadování se a doptávání. Proto je lepší sednout si a v klidu situaci řešit. Většinou chci, aby u toho byl třídní učitel, aby se vědělo, o čem se jedná.*“

3) Vaše škola organizuje mnoho akcí pro rodiče žáků. Dá se to vůbec říct, jaké jsou pro školu ty nejvýznamnější/nejdůležitější?

Paní ředitelka: „*Je to těžko říct, hodně se to mění. Snažíme se pořád udržovat nějaký kontakt s rodiči. Především se jedná o Rozsvěcování stromečku a jarmark, kde jsou zapojeny všechny složky včetně obecního úřadu. Jde o propojení školy s vedením obce a s životem v obci. Důležité jsou také akce jako například Den Matek a další. Den Matek už neorganizujeme. Přišel nám dotaz, kde máme genderově vyvážený Den Otců. Takže teď budeme pořádát Den s rodinou nebo Den s rodiči. Pořádáme akademie, kde se také setkáváme s rodiči. V podstatě setkávání s rodiči probíhá i u sběru papíru, který škola pořádá. Je toho hodně, takže nelze říci, co je nejdůležitější.*“

- **Vy jste říkala, že Vám chodí nějaké námitky, nebo stížnosti. Je jich spousta, nebo se s nimi setkáváte jen ojedinelé?**

Paní ředitelka: „*Ne, je to pouze výjimečně. Víceméně bych řekla, že je to vždycky o tom, že se objeví nějaký „rodič chorobný stěžovatel“ a ten si stěžuje. Tím, že jsme opravdu malá škola a ten styk s rodiči je tady každodenní, vyhýbáme se velkým stížnostem. Většinou se to vyřeší velice rychle.*“

- 4) Poslední akcí bylo rozsvěcování stromečku, která je velmi oblíbená. Na této akci jste spolupracovali s obcí? zodpovězeno již ve 3. otázce**
- 5) Můžete popsat, jak na Vaší škole probíhají třídní schůzky? Jaké jsou jejich výhody?**

Paní ředitelka: „*My máme vlastně v září hromadnou schůzku a potom v listopadu a v dubnu je individuální schůzka. Na individuální schůzce je pouze učitel, rodič a žák. V tom spatřuji velkou výhodu. Přítomní si mohou vše vyříkat a vyjasnit. Není to teda tak, že je 10 minut hromadná schůzka, kde se rodiče dozví základní informace, a pak se stojí fronta a všichni čekají, co se chtějí zeptat na dítě. Tento způsob je sice časově náročnější, pro učitele, samozřejmě. A většinou se zde vyřídí spousta věcí.*“

- 6) Když jsem navštěvovala tuto základní školu, tak se organizovaly hromadné třídní schůzky.**

Paní ředitelka: „*A pak se to změnilo.*“

- **A změnilo se to až poté, co jste nastoupila na post ředitelky školy. Zavedla jste je tedy Vy.**

Paní ředitelka: „*Ano.*“

- **Co Vás k tomu vedlo a kde jste se inspirovala?**

Paní ředitelka: „*To už je hodně let. Tehdy byla velice populární paní Nováčková, která spolupracovala s Kopřivovými na projektu Respektovat a být respektován. Ona měla tenkrát projekt Učitel 21. století. Ten jsem absolvovala a inspirovala jsem se tam. Začala*

jsem to zkoušet na svém prvním místě, kde jsem učila. A protože to bylo stokrát přínosnější i pro mě, tak jsem to zavedla i tady.“

7) Mohou se rodiče zapojovat do organizace a života školy?

Paní ředitelka: „Pokud mají zájem tak samozřejmě mohou. Ale je to trochu problematictější. Na škole je zavedené SRPŠ, které funguje. Ale vždy to skončí pouze na pár rodičích, kteří se snaží. Přijde mi, že ten zájem strašně opadá. Nikdo moc nemá o toto zájem.“

- **Využíváte pomoci ze strany rodičů (sponzorství, odbornost rodičů, dohled na výletech,...)?**

Paní ředitelka: „Rodina jedné žákyně dělala kraslice, které jsme měli ve škole v rámci velikonočního tématu. Taky jednou přišla místní paní, která peče a zdobí perníčky, představit dětem svou činnost. Na prvním stupni spíše žáky zaujmou tyto tvořivé věci, než kdyby došel někdo z průmyslu. Vzhledem k tomu, že se ani nesmí zjišťovat zaměstnání, tak ono se moc na odbornost nedá zaměřit. Jeden rodič tady vedl i kroužek Chovatelství, protože se o toto téma velmi zajímá.“

8) Máte v plánu se do budoucna v rámci spolupráce s rodiči ještě někam posunout?

Paní ředitelka: „To úplně nevím. Máme tady již zmiňované SRPŠ, které dělají rodiče i se složkami z obce. Dříve jsme organizovali Den dětí, ale domluvili jsme se, že to nebude úplně Den dětí, bude to spíše ukončení školy, nebo Den pro děti. Většinou se to odehrávalo poslední školní den, nebo první červencový den na místním koupališti. Postupně zájem upadal a nikdo moc tam nechodil a nikdo to nechtěl organizovat. Takže tato akce odpadla. Teď tedy několik let organizovaly Den dětí všechny složky v Jalubí. Tento rok by to chtěli pojat trochu v jiném stylu, a bylo by to zároveň k ukončení školního roku. Kolem Dne dětí je spousta akcí, takže ten rozptyl byl velký.“

ROZHOVOR S TŘÍDNÍ UČITELKOU

1) V jakých situacích komunikujete vy, jako třídní učitelka s rodiči?

Třídní učitelka: „Převážně když jsou třídní schůzky, nebo pokud nastane nějaký problém se žákem. S rodiči komunikuji i tehdy, pokud chtějí žáka uvolnit z výuky. Nebo když se přijdou osobně zeptat na prospěch a chování žáka.“

2) Jaký způsob komunikace s rodiči využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, osobní setkání...) a proč?

Třídní učitelka: „Nejčastěji používám elektronickou žákovskou knížku, přes kterou vyřizujeme tyto záležitosti, pokud to však lze. Používám ale i email. Při řešení větších problémů přistupujeme k osobnímu jednání, což se nám hodně osvědčilo.“

3) Máte s rodiči vždy kladné vztahy? Nebo jste se setkala i s rodiči, se kterými byl problém vyjít?

Třídní učitelka: „Ano, za svou kariéru jsem se setkala i s rodičem, se kterým byl problém vyjít. Ale ve většině případů jsou rodiče pozitivní. Musím říci, že jsou hodně vstřícní. Jsou samozřejmě i výjimky, i když v menším procentu zastoupení.“

4) Na škole je zavedený poněkud jiný způsob třídních schůzek. Co všechno se na takových třídních schůzkách probírá?

Třídní učitelka: „Pokud je souhrnná třídní schůzka, tak jsou všichni rodiče přítomni ve třídě. A já jim říkám podle svého předem připraveného scénáře, co potřebuji probrat. Je to taková informativní třídní schůzka na začátku školního roku. A pak tady máme vždy každé pololetí zastoupenou tzv. tripartitu. Což je setkání rodiče, žáka a učitele. Zde komunikujeme o prospěchu a chování. Žák má možnost se ke všemu také vyjádřit. Pokud má nějaký problém, můžeme ho ihned řešit. Tady v této trojici můžeme přistoupit k řešení. Žáci také slyší nezprostředkovaně od rodičů veškeré informace, které se týkají jednotlivých předmětů, veškeré moje připomínky. Tohle se nám hodně osvědčilo, je to jedna z lepších variant třídních schůzek.“

- **Jak se probíhá domluva s rodiči ohledně časového harmonogramu?**

Třídní učitelka: „Využíváme k tomu elektronickou žákovskou knížku. Rozešle se formulář se seznamem dětí a na základě toho seznamu se rodiče zapisují. Je to formulář, do kterého lze psát, takže se tam vždy zapíše na patřičný čas, který jim vyhovuje. Je tam vždy věta, pokud rodičům časy, nebo nabídnuté termíny nevyhovují, tak se musí vždy telefonicky domluvit na dalším postupu a setkání.“

- **Musí to pro Vás být časově náročné.**

Třídní učitelka: „Je! Pokud jsou třídní schůzky v této tripartitě, tak jsou velmi časově náročné. Musíme je rozložit minimálně do dvou dnů. Pokud je to více početná třída, tak i do tří dnů. A pokud rodiče nemůžou v těch termínech, které tam stanovíme, tak je to určitě i na delší čas. Tím se to samozřejmě protahuje, záleží na tom, jaké pak máme domluvené termíny. Snažíme se, aby takové setkání bylo kolem těch 14 dnů od třídních schůzek. Aby to bylo co nejvíce přínosné.“

5) Jaké výhody shledáváte v takové tripartitě?

Třídní učitelka: „Určitě to, že můžu rovnou říci před rodičem i dítětem, co mi vadí, co je potřeba zlepšit, co dotáhnout. A také se mi líbí, že i to dítě může k tomu něco dodat. Jestli on někde vidí ten problém a co by k tomu chtěl říct.“

- **Takže je to určitě lepší než hromadná třídní schůzka.**

Třídní učitelka: „Ano. Protože před všema se nikdy nevyjadřujeme o konkrétním dítěti, nebo o konkrétní situaci. Proto se vše řeší mezi čtyřma očima a pokud je možno tak v tripartitě.“

6) Využíváte pomoci ze strany rodičů (sponzorství, odbornost rodičů, dohled na výletech,...) ?

Třídní učitelka: „Ano, využíváme. Rodiče nám nosí papíry na kopírování. A pokud mají tu možnost, tak je vždycky požádáme na třídní schůzce. Takže se jedná zejména o papíry do kopírky, nebo jiné kancelářské potřeby, například euro složky, které hodně využíváme.“

Někteří rodiče podnikají i v potravinářském průmyslu. Měli jsme i tu možnost, že nám rodiče žáka přinesli jako sponzorský dar pečivo, croissanty přímo z pekárny.“

▪ **Využíváte odbornosti rodičů? Že by Vám s něčím pomohli?**

Třídní učitelka: „V tomto případě nevyužíváme ničeho. Samozřejmě kdybychom měli lékaře v řadách rodičů, tak bychom ho využili jako zdravotníka při vícedenních výletech. Ale zatím jsem se nesečkala s tím, že by některý z rodičů byl zdravotníkem. Takže jinak nevyužíváme žádné profese.“

7) Máte z rodičů pocit, že se chtějí zapojovat do dění školy? Účastní se rodiče žáků Vaší třídy akcí pořádaných školou?

Třídní učitelka: „Ano. Rodiče se účastní vždy, když máme zpívání u stromečku, nebo Den pro rodiče. Také se účastní vánočních jarmarků. Na tyto akce téměř vždy všichni přijdou. Co se týká pomoci, tak máme SRPŠ, které organizuje karnevaly pro děti. Spolufinancuje také různé akce jako například bruslení.“

▪ **Takže dětem umožní, aby jeli bruslit na zimní stadion do Uherského Hradiště?**

Třídní učitelka: „Ano, zafinancují pronájem tohoto stadionu.“

▪ **Podle vašeho vyprávění se zdá, že rodiče přistupují spíše pozitivně ke spolupráci se školou.**

Třídní učitelka: „Podle mého názoru zatím ano. V tomto máme velkou výhodu a téměř 90% rodičů se zúčastňuje akcí školy.“

ROZHOVOR S UČITELKOU

1) Vy učíte v 5. třídě?

Paní učitelka: „*Ano, dva předměty. Vlastivědu a informatiku.*“

- **Komunikujete s rodiči těchto žáků, nebo to jde vše přes paní učitelku třídní?**

Paní učitelka: „*Po dohodě právě s paní učitelkou třídní komunikuji s rodiči sama. Ve většině případů přes elektronickou žákovskou knížku. Ale takových případů není mnoho.*“

2) Vy vedete na škole také atletickou přípravku. Jakým způsobem komunikujete s rodiči v rámci zájmového kroužku?

Paní učitelka: „*Většinou přes emaily, nebo telefonicky.*“

- **Liší se nějak komunikace, když jste v pozici třídní učitelky a paní učitelky, která vede zájmový kroužek? Jestli mají k Vám jiný přístup?**

Paní učitelka: „*Neřekla bych. Ale spíše tu komunikaci vyvíjím já, takže dělám první krok. A je velmi málo rodičů, kteří mi odpoví. Většinou tu informaci vezmou za své a nějak s ní naloží. Ale pokud nenapišu odpovězte mi, nebo mi dejte zpětnou vazbu, tak se málokdo ozve zpátky.*“

- **Takže už neodpoví?**

Paní učitelka: „*Ne, rodiče nejsou naučení, že mají na informace reagovat.*“

- **Takže ani nevíte, jestli tu zprávu přijali?**

Paní učitelka: „*Záleží spíše na tom, jestli jsou to informace organizační. Co se týče zájmového kroužku, tak tam žádné problémy nejsou. Ale pokud jedeme na závody, tak tam potřebuji vědět zpětnou vazbu, jestli to dítě pojede s mým doprovodem, nebo jestli ho tam zavezou rodiče. To musím den předtím, než mi mají dát vědět, všechny rodiče ještě obvolávat, nebo jim posílat SMS. Abych to opravdu od všech věděla. Takže je velký problém, že neodepisují.*“

- **Vy jste třídní učitelka 4. třídy. Jak vy komunikujete s rodiči, jakým způsobem?**

Paní učitelka: „*Ano. Přes elektronickou žákovskou knížku, protože to je nyní pro nás nejdůležitější komunikační prostředek. Je to oficiální cesta. Někdy však i přes klasickou tištěnou žákovskou knížku. Ale to bylo jen ze začátku, kdy jsme zavedli právě elektronickou knížku. Posílali jsme rodičům informace dvojmo, než si zvyknou na elektronickou. Nyní je ta elektronická bez problému. Všichni mají přístup a musím říct, že ve většině případů se nám objevuje, že je zpráva přečtena.*“

- **V jakém případě přistupujete k osobnímu setkání?**

Paní učitelka: „*Dle závažnosti situace a problému. Pokud je nějaký problém dlouhodobější, nebo se problémy naskládají, tak volíme osobní setkání. Je to vždycky lepší.*“

- 3) Máte s rodiči vždy kladné vztahy? Nebo jste se setkala i s rodiči, se kterými byl problém vyjít?**

Paní učitelka: „*Někdy nastala situace tzv. třecí. Vybavila jsem si i situaci, asi 5 let zpátky, kdy jsme řešili problémové záležitosti ve třídě. Rodiče moc nespolupracovali v tom smyslu, že bychom všichni měli být za jedno. Aby i to dítě cítilo, že na něho chceme působit stejným způsobem. Ale že by to bylo cíleně proti mně, tak to jsem zatím nijak nepocítila.*“

- **Myslíte si, že to může být i tím, že pracujete na malé vesnické? Kde k sobě mohou lidé blíž?**

Paní učitelka: „*Je to možné. Ale myslím si, že je to hlavně o lidech. O jejich individualitách, osobnosti a o tom, jaký je.*“

- 4) Setkala jste se s tím, že by rodiče chtěli s něčím pomoci? I ve smyslu sponzorství.**

Paní učitelka: „*Neuvědomuji si, že by někdo přišel sám o sobě, něco nabídnout. Ale pokud nabídneme tu možnost a podpoříme to motivačně. Ve smyslu, že je to týmová práce. Tak můžu říct, že z 95% se rodiče zapojí.*“

- **Takže nabídka na spolupráci jde většinou z vaší strany.**

Paní učitelka: „*Ano. Ale velmi zřídka se nám stane, že někdo přinese nějaký zbytkový materiál. A s finančním sponzorstvím jsem se ještě nesetkala.*“

- **Účastní se rodiče Vašich žáků akcí pořádaných školou?**

Paní učitelka: „*Je to povinné, takže se účastní. Máme to stanovené ve školním řádu že akce pořádané školou jsou pro žáky povinné. A rodiče se také asi z 90% účastní. Jen pokud opravdu někdo nemůže, nebo je tam nějaký zdravotní problém, tak se neúčastňují.*“

Příloha IV: Ukázka kódování rozhovoru metodou papír a tužka

ROZHOVOR S ŘEDITELKOU ŠKOLY

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako ředitelka školy s rodiči? Nastanou takové situace?

1 Paní ředitelka: „Ano, pokud například nastanou problémy výchovného, nebo výukového
2 rázu. Může se jednat také o problémy větší, které nespádají úplně do kompetencí třídního
3 učitele. Taky pokud se nějaké problémy opakují, komunikuji s rodiči já. Dále mám na
4 starosti speciální pedagogiku, oblast výchovného poradenství, takže i v těchto případech.
5 S rodiči také komunikuji, když přijde stížnost, nebo když rodiče pošlou paní učitelce dotaz,
6 který není v jejich kompetenci zodpovědět. Dohodneme se společně s paní učitelkou, paní
7 učitelka to přepošle mě a já už s rodiči komunikuji.“

2. Jaký způsob komunikace s rodiči využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

8 Paní ředitelka: „Osobní schůzka! Telefonicky je pozvu na osobní schůzku. Nemám ráda
9 ani emailovou komunikaci, ani elektronickou žákovskou knížku. Může nastat dohadování
10 se a doptávání. Proto je lepší sednout si a v klidu situaci řešit. Většinou chci, aby u toho
11 byl třídní učitel, aby se vědělo, o čem se jedná.“

3. Vaše škola organizuje mnoho akcí pro rodiče žáků. Dá se to vůbec říct, jaké jsou pro školu ty nejvýznamnější/nejdůležitější?

12 Paní ředitelka: „Je to těžko říct, hodně se to mění. Snažíme se pořád udržovat nějaký
13 kontakt s rodiči. Především se jedná o Rozsvěcování stromečku a jarmark, kde jsou
14 zapojeny všechny složky včetně obecního úřadu. Jde o propojení školy s vedením obce a
15 s životem v obci. Důležité jsou také akce jako například Den Matek a další. Den Matek už
16 neorganizujeme. Přišel nám dotaz, kde máme genderově vyvážený Den Otců. Takže teď
17 budeme pořádát Den s rodinou nebo Den s rodiči. Pořádáme akademie, kde se také
18 setkáváme s rodiči. V podstatě setkávání s rodiči probíhá i u sběru papíru, který škola
19 pořádá. Je toho hodně, takže nelze říci, co je nejdůležitější.“

4. Vy jste říkala, že Vám chodí nějaké námitky, nebo stížnosti. Je jich spoustu, nebo se s nimi setkáváte jen ojedinele?

20 Paní ředitelka: „*Ne, je to pouze výjimečně. Víceméně bych řekla, že je to vždycky o tom, že*
21 *se objeví nějaký „rodič chorobný stěžovatel“ a ten si stěžuje. Tím, že jsme opravdu malá*
22 *škola a ten styk s rodiči je tady každodenní, vyhýbáme se velkým stížnostem. Většinou se*
to vyřeší velice rychle.“

5. Můžete popsat, jak na Vaší škole probíhají třídní schůzky? Jaké jsou jejich výhody?

23 Paní ředitelka: „*My máme vlastně v září hromadnou schůzku a potom v listopadu a*
24 *v dubnu je individuální schůzka. Na individuální schůzce je pouze učitel, rodič a žák.*
25 *V tom spatřuji velkou výhodu. Přítomní si mohou vše vyříkat a vyjasnit. Není to teda tak,*
26 *že je 10 minut hromadná schůzka, kde se rodiče dozví základní informace, a pak se stojí*
27 *fronta a všichni čekají, co se chtějí zeptat na dítě. Tento způsob je sice časově náročnější,*
28 *pro učitele, samozřejmě. A většinou se zde vyříká spousta věcí.“*

6. Když jsem navštěvovala tuto základní školu, tak se organizovaly hromadné třídní schůzky.

29 Paní ředitelka: „*A pak se to změnilo.“*

A změnilo se to až poté, co jste nastoupila na post ředitelky školy. Zavedla jste je tedy Vy.

30 Paní ředitelka: „*Ano.“*

Co Vás k tomu vedlo a kde jste se inspirovala?

31 Paní ředitelka: „*To už je hodně let. Tehdy byla velice populární paní Nováčková, která*
32 *spolupracovala s Kopřivovými na projektu Respektovat a být respektován. Ona měla*
33 *tenkrát projekt Učitel 21. století. Ten jsem absolvovala a inspirovala jsem se tam. Začala*

34 jsem to zkoušet na svém prvním místě, kde jsem učila. A protože to bylo stokrát
35 přínosnější i pro mě, tak jsem to zavedla i tady. “

7. Mohou se rodiče zapojovat do organizace a života školy?

36 Paní ředitelka: „Pokud mají zájem tak samozřejmě mohou. Ale je to trochu
37 problematictější. Na škole je zavedené ¹⁰⁹SRPŠ, které funguje. Ale vždy to skončí pouze na
38 pár rodičích, kteří se snaží. Přijde mi, že ten ¹⁰⁹zájem strašně opadá. Nikdo moc nemá o toto
zájem. “

Využíváte pomoci ze strany rodičů (sponzorství, odbornost rodičů, dohled na výletech,...) ?

39 Paní ředitelka: „Rodina jedné ¹¹⁰žákyně dělala kraslice, které jsme měli ve škole v rámci
40 velikonočního tématu. Taky jednou ¹¹⁰přišla místní paní, která peče a zdobí perníčky,
41 představit dětem svou činnost. Na prvním stupni ¹¹⁰spíše žáky zaujmou tyto tvořivé věci, než
42 kdyby došel někdo z průmyslu. Vzhledem k tomu, že se ani nesmí zjišťovat zaměstnání, tak
43 ono se moc na odbornost nedá zaměřit. Jeden rodič tady vedl i ¹⁰⁹kroužek Chovatelství,
44 protože se o toto téma velmi zajímá. “

8. Máte v plánu se do budoucna v rámci spolupráce s rodiči ještě někam posunout?

45 Paní ředitelka: „To úplně nevím. Máme tady již ¹⁰⁹zmiňované SRPŠ, které dělají rodiče i se
46 ¹⁰⁶složkami z obce. Dříve jsme organizovali ¹⁰⁵Den dětí, ale domluvili jsme se, že to nebude
47 úplně Den dětí, bude to spíše ¹⁰⁵ukončení školy, nebo Den pro děti. Většinou se to
48 odehrávalo ¹⁰⁷poslední školní den, nebo ¹⁰⁷první červencový den na místním koupališti.
49 Postupně ¹⁰⁹zájem upadal a ¹⁰⁹nikdo moc tam nechodil a ¹⁰⁹nikdo to nechtěl organizovat. Takže
50 tato akce odpadla. Teď tedy několik let organizovaly Den dětí všechny složky v Jalubí.
51 Tento rok by to chtěli pojat trochu v jiném stylu, a bylo by to zároveň k ukončení školního
52 roku. Kolem Dne dětí je spousta akcí, takže ten rozptyl byl velký. “

Příloha V: Anketa

ANKETA PRO RODIČE ŽÁKŮ 5. TŘÍD

Vážení rodiče,

Ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s učitelem?
  2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?
  3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.
  4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?
  5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...) ?
  6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství?
-

Příloha VI: Vyplněné ankety od rodičů

Vážený rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

Telefon, Elektronická zpráva

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

Výhody jsou soukromí a přítomnost žáků.
Nevýhody - krátký čas schůzek.

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

Den matek
Vánoční jarmark
Zber papíru

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

Jo, jsem ve spolku SRPS.

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážený rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

POTŘEBUJI PROBRAT PROSPĚCH NEBO VZTAHY ZE SPOLUŽÁKY

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

VĚTŠINOU EMAIL, NAPIŠU VÍCE CO POTŘEBUJI KDYKOLIV - VE DNE V NOCI

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO VYHOVUJE, DOZVÍM SE VŠE CO POTŘEBUJI

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

ANO
PROŠVĚCOVÁNÍ STRONĚČU, PĚTÝ DEN....)

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

ANO, JSĚM UŽ ROKY ČLENEM SRPS

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážený rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

Hlavně na třídní schůzce.

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

EMAIL I TELEFON. NĚKDY I WEBOVÉ STRÁNKY.
EMAIL Z ČASOVÝCH DŮVODŮ.

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO. MŮŽEME SI ŘÍCT MEZI ČTYŘMA ČLÁNY CO SE MÁ DĚTÍ A CO NE. A TAKŽE MĚ DÍTĚ PROBLÉM.

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

ANO. VEŠKERÝCH BESÍDEK A ANO PRO DĚTI.

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

ANO, PORUČ PŘI KONÁNÍ AKCE.

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážený rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

Většinou při omlovením absence

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

www stránky, e-mail - jednoduše, jasné

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

vyhovuje - individuální, stručné, jednoznačné

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

ANO - Vánoční rozsvícení školky, den matek, den dětí

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

ANO - sponzor

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

záleží na p učitelce, ale většinou ano

Vážení rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

PŘI ONLUVENÍ ABSENCE, PŘI VÝSKYTU NEJAKÉHO PROBLEMU

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

PŘES ZAKAZKĚ, MYSLÍM ŽE TO PANÍ UČITELKA KAŽDÝ DEN KONTROLUJE

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO VYHOVUJE. DĚVÍME SE TOUZE O SVĚT DÍTĚTI

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

DYNOVÉ ODPOLEDNE, DEN MATEK, ROZSVĚCOVÁNÍ VÁNOČNÍHO STROMU + JARMARU, SĚŘ PAPPŮ

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

NE

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážení rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

PŘI JAKÝKOLIV NEHODĚ, NEPŘÍTOMNOSTI VE ŠKOLE. (DÍTĚTE)

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč? WEBOVÉ STRÁNKY NEJČASTĚJI.

TELEFON - NEPŘÍCHLEJÍ KOMUNIKACE.

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO, VYHOVUJE. VÝHODA JE V SOUKROMÉM ROZHOVORU S PANÍ UČITELKOU DÍTĚTE. NEVÝHODA ŽÁDNÁ.

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých? ANO, DEN MATEK,

ŠKOLNÍ JARMAR.

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

NE, NEMĚLA.

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážení rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

NEMOC, UVOLNĚNÍ Z VYUČOVÁNÍ, ~~NEJAKÝ~~ DOPLNĚNÍ ÚLOH, DOTAZY K MIMOAKCÍM

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

VOLIM VŠECHNY, ZÁLEŽÍ NA DŮLEŽITOSTI SITUACE A ČASU.

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

DÍTĚ JE VYSTAVENO PŘÍMÉ KONFRONTACI, MUSÍ SE NA UČITELKU REAGOVAT. JE MOŽNÉ PŘEDNAT VÍCE INDIVIDUÁLNÍCH VĚCÍ.

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

VÁNOČNÍ JARMARU, BESÍDY, DEN MATEK, DEN DĚTÍ

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

ANO

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážení rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

ZMĚNA CHOVÁNÍ AKCE

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email,...) a proč?

TEL. APLIKACE, EMAIL

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO PLÁNOVANÝ ČAS

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

ANO SPORT KULTURA

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

NE

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážení rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

OHLUŠENKY

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, ...) a proč?

MAIL - ZOHODLI DOMOVA
TELEFON - ZYCHLOST

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

ANO - JARMARK, DEN MATEK ...

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

ANO

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážení rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

Všichni, kdo je to podřeba.

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, ...) a proč?

Email, Běžička

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

Vyhovuje. Bez výhod a nevýhod.

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

Ano. Vánoční Jarmark.

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

Ano.

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

Ano
ne

Vážení rodiče,

ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

V PŘÍPADĚ OHLUŠENÍ A VTRÉSNĚ PROBLÉMŮ

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, ...) a proč?

TELEFON, EMAIL
V PŘEDCHOZÍM ŽENĚ PŘI MĚ KONTAKT

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

ANO - BĚŽ POKROU, DĚTSKÉ TUDĚNÍ, JARMARK

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

ANO

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO

Vážení rodiče,
ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymní ankety, která je zaměřena na vztahy a spolupráci mezi rodiči a Základní školou Jalubí. Tato anketa mi poslouží jako podklad k vypracování diplomové práce.

Mockrát děkuji za Váš čas a spolupráci,

Aneta Dlapová

1. V jakých situacích komunikujete vy, jako rodiče s paní učitelkou?

OHLUŠENĚ VĚSTI, OHLAVA - NEPŘÍČ

2. Jaký způsob komunikace se školou využíváte nejčastěji? (webové stránky, telefon, email, ...) a proč?

telefon, email, ... a proč?

3. Vyhovuje Vám forma třídních schůzek, která je ve škole zavedená? Uveďte alespoň nějaké výhody a nevýhody.

ANO

4. Účastníte se akcí, které pořádá škola? Kterých?

MILUJEME ŽIVOT

5. Nabídl/a jste někdy svou pomoc škole (sponzorství, pomoc při konání akcí, atd...)?

ANO

6. Máte s paní učitelkou kladný vztah založený na rovnocenném partnerství? (Stačí ANO/NE)

ANO/NE

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Aneta Dlapová
Katedra nebo ústav:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	PhDr. Dominika Stolinská, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Modely vztahů mezi učitelem primární školy a rodiči
Název práce v angličtině:	Patterns of relationship between teacher and parents at primary school
Anotace práce:	<p>Diplomová práce se zabývá vztahy a spoluprací mezi učitelem a rodiči. V teoretické části jsou popsány teoretické poznatky o komunikaci, která je nejdůležitějším východiskem pro mezilidské vztahy a jejich spolupráci. Dále tato část zachycuje modely vztahů a partnerství mezi rodiči a školou. V praktické části jsme se zaměřili na kvalitativní výzkumné šetření na vybrané základní škole. Zjišťovali jsme, jakým způsobem komunikují rodiče se školou a jak škola upevňuje vztahy s rodiči svých žáků. Na závěr jsme zodpověděli dané výzkumné otázky.</p>
Klíčová slova:	Spolupráce, komunikace, modely vztahů, partnerství, kvalitativní výzkumné šetření.
Anotace v angličtině:	<p>The thesis is about relationships and cooperation between teacher and parents. In the theoretical part was described findings about communication that is the most important way out for interpersonal relations. This part also notice relations patterns and partnership between parents and school. We deeply focused on qualitative research in the chosen primary school in the practical part. We found out which way are used mostly by teachers and parents. And how the school strengthened relations with pupil's parents. We answered the research questions at the end.</p>

Klíčová slova v angličtině:	Cooperation, communication, patterns of relationship, partnership, qualitative research.
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Záznamový arch k vepisování odpovědí při rozhovoru</p> <p>Příloha č. 2: Ukázka záznamového archu se zaznačenými poznámkami po rozhovoru</p> <p>Příloha č. 3: Transkripce rozhovorů s respondenty</p> <p>Příloha č. 4: Ukázka kódování rozhovoru metodou papír a tužka</p> <p>Příloha č. 5: Anketa</p> <p>Příloha č. 6: Vyplněné ankety od rodičů</p>
Rozsah práce:	76 + přílohy
Jazyk práce:	Český jazyk